

Spis treści

EDUKACJA HUMANISTYCZNA

- ▷ *Katarzyna Kupper* — Scenariusz lekcji języka polskiego 3
- ▷ *Wiesława Krajewska, Krystyna Rutyńska* — Rozumienie czytanego tekstu
„O Zbigniewie Herbercie” 8
- ▷ *Hanna Kownacka* — Lekcja wiedzy o kulturze 17
- ▷ *Elżbieta Cymerys* — Scenariusz lekcji języka polskiego dla klasy III gimnazjum 21

WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

- ▷ *Anna Kulińska* — Konkurs przedmiotowy inaczej 24
- ▷ *Wiesława Krysztofowicz, Ewa Szymczak* — Energetyka — wczoraj, dziś i jutro 41
- ▷ *Alicja Stankiewicz* — Cykl zajęć dla uczniów kształcenia zintegrowanego na poziomie klasy drugiej 48
- ▷ *Alicja Budzińska* — Program pracy z uczniem uzdolnionym w ramach zajęć kółka plastycznego ... 61
- ▷ *Ewa Marlena Włoch* — Scenariusz przedstawienia „Jak Krzyś przez jezdnię przechodził” 72
- ▷ *Alicja Budzińska* — Ozdoby i dekoracje bożonarodzeniowe 77

POLECAMY NAUCZYCIELOM

- ▷ Polecamy... (recenzje) 97

Gdyński Kwartalnik Oświatowy

Wydawca: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81-392 Gdynia, tel./fax 058 620 53 46, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Adres redakcji: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81-392 Gdynia, tel./fax 058 620 53 46, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Redaktor naczelny: Elżbieta Wójcik

Zespół redakcyjny: Aleksandra Błażberg, Tadeusz Bury, Iwona Chojnacka, Krystyna Ciesielska, Elżbieta Cymerys, Joanna Gawron, Teresa Kaczyńska, Waldemar Kotowski, Wiesława Krysztofowicz, Anna Kulińska, Katarzyna Kupper, Daniela Maćkiewicz, Ewa Madziąg, Elżbieta Mazurek, Izabela Niezgoda, Krystyna Skalska, Grażyna Szotrowska, Balbina Wawrzyniak, Ewa Włoch, Renata Wolińska, Izabela Zaworska, Małgorzata Zygmunt

Okładka: Anna Tarasiewicz

Druk: PHU ATUT s.c., R. Przydatek J. Strahl, al. Zwycięstwa 30, 81-402 Gdynia, tel./fax 058 622 14 56

Skład: Zbigniew Mielewczyk, tel. 058 711 27 93, e-mail: mielewczyk@gmail.com

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów oraz zmiany ich tytułów. Nie zwraca tekstów artykułów niezamówionych.

Katarzyna Kupper

Scenariusz lekcji języka polskiego

Klasa I liceum (poziom rozszerzony).

Czas: 45 min.

Temat: Związki frazeologiczne — niezwykłe bogactwo języka.

Cele ogólne:

- poznawanie pojęć z zakresu języka polskiego (frazologii);
- rozpoznawanie różnych rodzajów związków frazeologicznych.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- rozpoznać różne typy związków frazeologicznych (luźne, łączliwe, stałe);
- nazwać różne rodzaje związków frazeologicznych (zwrot, wyrażenie, fraza);
- interpretować/określać ich znaczenie przenośne;
- klasyfikować błędy frazeologiczne;
- umiejętnie korzystać ze słownika frazeologicznego;
- sprawnie sporządzać notatkę z lekcji.

Metody/formy pracy:

- słowne, pisemne;
- praca ze słownikiem;
- praca indywidualna i w parach.

Środki dydaktyczne:

- słownik frazeologiczny;
- karty pracy z ćwiczeniami.

Bibliografia:

1. Kowalikowa J., Żydek-Bednarczuk U., *Współczesna polszczyzna. Podręcznik języka polskiego...*, Kraków 1997
2. Bury A., *Propozycja cyklu lekcji z frazeologii dla klasy II liceum i technikum*, [w]: *Język Polski w Szkole Średniej*, 1996/97 nr 4
3. *Słownik frazeologiczny języka polskiego*.

Przebieg zajęć

1. Część wstępna

- czynności organizacyjne;
- nawiązanie do poprzedniej lekcji (przypomnienie przez uczniów, czym zajmuje się frazeologia, jakie typy frazeologizmów poznaliśmy itp.);
- podanie i zapisanie na tablicy tematu lekcji.

2. Część realizacyjna

ĆWICZENIE 1.

Różnorodność stałych związków frazeologicznych (praca w parach).

Polecenie: Wypisz 10 związków frazeologicznych z czasownikiem **mieć**

np. *mieć bielmo na oczach, mieć coś w nosie, mieć głowę na karku, mieć nóż na gardle, mieć oczy i uszy otwarte, mieć z kimś krzyż pański, mieć z kimś na pieńku, mieć kogoś na oku, nie mieć o czymś zielonego pojęcia* itp.

Podkreśl w nich nazwy części ludzkiego ciała.

Wniosek: w większości z nich pojawiają się nazwy części ludzkiego ciała — **językoznawcy twierdzą, że aż w 80% stałych związków frazeologicznych mamy do czynienia z tego rodzaju zjawiskiem.**

ĆWICZENIE 2.

Rysowanie „ludzika frazeologicznego” (praca w parach).

Polecenie: Naszkicuj na kartce w zeszycie duży zarys postaci ludzkiej, a następnie opisz poszczególne części ciała postaci, wykorzystując znane ci związki frazeologiczne.

Wnioski (załącznik 1): Nie wszystkie związki frazeologiczne mają taką samą budowę.

Notatka na tablicy:

wyrażenia	Rodzaje związków frazeologicznych	
	zwroty	frazy
połączenie rzeczownika z rzeczownikiem, rzeczownika z przymiotnikiem lub dwóch przysłówków (bez czasownika), np.: <i>fala upałów</i> <i>kamienne serce</i> <i>krótko i węzłowato</i>	połączenie z czasownikiem; czasownik z rzeczownikiem, z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym, np.: <i>klepać biedę</i> <i>poczuć pismo nosem</i> <i>mydlić oczy</i> <i>mierzyć wysoko</i>	mają postać zdania, przysłowia, maksymy, np.: <i>Gość w dom, Bóg w dom</i> , <i>Myślę, więc jestem</i>

ĆWICZENIE 3.

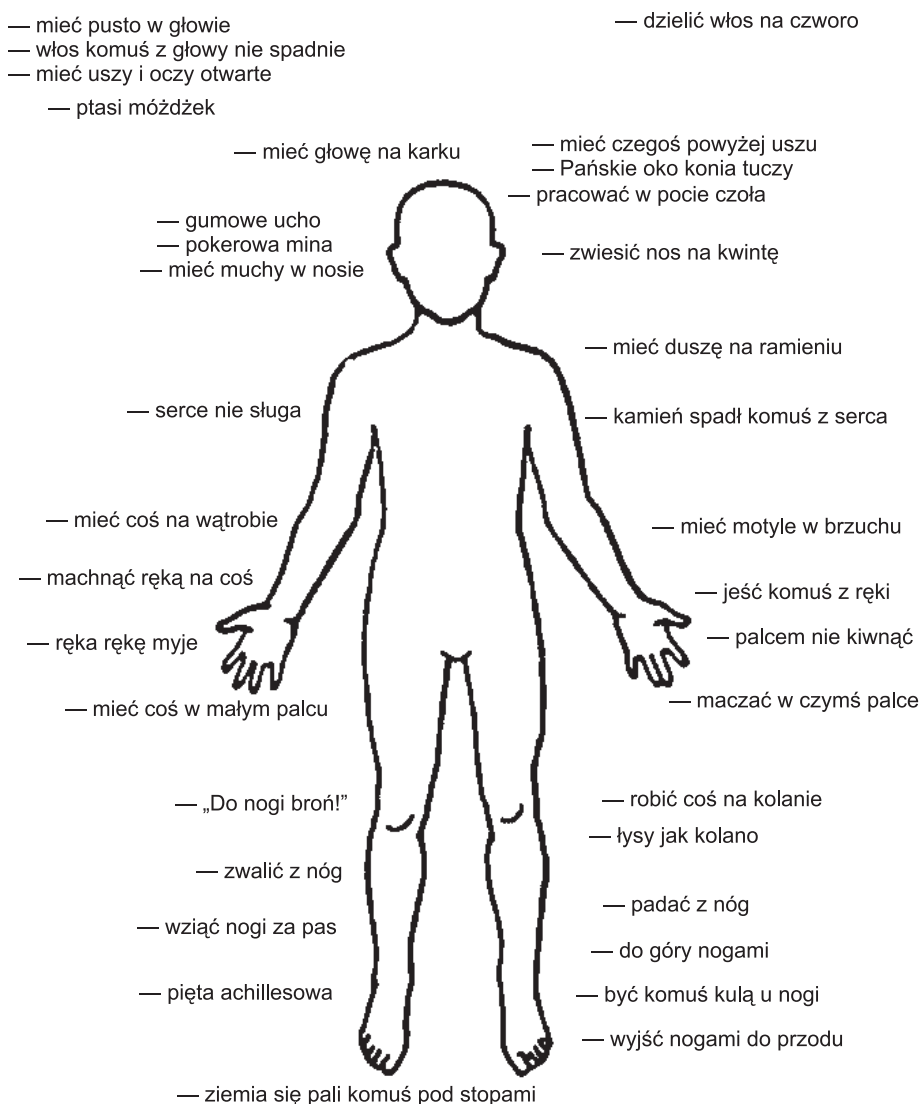
Karty pracy ucznia — uczniowie kolejno określają rodzaj związku frazeologicznego i podają jego znaczenie, pozostali uczniowie uzupełniają karty pracy. Wypełnione karty pracy wszyscy uczniowie wklejają do zeszytu.

Wnioski (karty pracy): załącznik 2.

3. Część podsumowująca

- podsumowanie: Jakie jest znaczenie związków frazeologicznych w rozwoju języka? (wypowiedzi uczniów zapisane w zeszycie)
np.:
 - są obrazowym i ekspresywnym odpowiednikiem pewnych zjawisk w języku;
 - urozmaicają wypowiedzi;
 - ujmują skrótowo dłuższe treści;
 - są powszechnie zrozumiałe, bardzo sugestywne, ciekawe (choć wymaga pewnej erudycji, np. mitologiczne lub biblijne związki frazeologiczne).
- zadanie domowe: Wypisz jak najwięcej związków frazeologicznych określających **umieranie**.
- sprawdzian wiadomości (5 min.) — na kartkach — załącznik 3.

Załącznik 1 wg A. Bury

Załącznik 2

Polecenie: Określ rodzaj związku frazeologicznego i podaj jego znaczenie:

1. nocny Marek —
2. wpaść jak śliwka w kompot —
3. Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie —
4. umywać ręce —
5. utknąć w martwym punkcie —
6. piąte koło u wozu —
7. słomiany zapał —
8. baba z wozu, koniom lżej —
9. iść jak z płatka —
10. przeciąć węzeł gordyjski —
11. dantejskie sceny —
12. Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta —
13. pyrrusowe zwycięstwo —
14. Każda potwora znajdzie swego amatora —
15. miarka się przebrała —
16. gwóźdź programu —
17. uderz w stół, a nożyce się odezwą —
18. biały kruk —
19. dolewać oliwy do ognia —
20. lelum polelum —
21. bajońskie sumy —
22. być komuś solą w oku —
23. złapać Pana Boga za nogi —
24. wdowi grosz —
25. dostać w łapę —
26. iść komuś na rękę —
27. Z Bogiem! —
28. końskie zdrowie —

Załącznik 3**I.** Wyjaśnij znaczenie i podaj rodzaj związku frazeologicznego:

1. *węzeł gordyjski* —
2. *spalić na panewce* —
3. *Nie rób drugiemu, co tobie niemiłe* —
4. *grać pierwsze skrzypce* —
5. *mieć duszę na ramieniu* —

II. Wyjaśnij znaczenie i podaj rodzaj związku frazeologicznego:

1. *dantejskie sceny* —
2. *Zastaw się, a postaw się* —
3. *czuć bluesa* —
4. *biały kruk* —
5. *nabrać wody w usta* —

III. Wyjaśnij znaczenie i podaj rodzaj związku frazeologicznego:

1. *bajońskie sumy* —
2. *bić głową w mur* —
3. *Każda potwora znajdzie swego amatora* —
4. *gra warta świeczki* —
5. *ciernista droga* —

IV. Wyjaśnij znaczenie i podaj rodzaj związku frazeologicznego:

1. *bić się w piersi* —
2. *Gość w dom, Bóg w dom* —
3. *Zjeść z kimś beczkę soli* —
4. *hiobowa wieść* —
5. *mieć nóż na gardle* —

V. Wyjaśnij znaczenie i podaj rodzaj związku frazeologicznego:

1. *zachować twarz* —
2. *oddać niedźwiedzią przysługę* —
3. *Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta* —
4. *końska dawka* —
5. *Szczęść Boże!* —

Katarzyna Kupper
X LO w Gdyni

Wiesława Krajewska, Krystyna Rutyńska

Rozumienie czytanego tekstu „O Zbigniewie Herbercie”

Polecamy test naszego autorstwa oparty na tekście Josifa Brodskiego pt. „O Zbigniewie Herbercie” („Zeszyty Literackie” 1999 nr 4, s. 78–80), sprawdzający rozumienie czytanego tekstu popularnonaukowego, zawierający 14 zadań (3 zadania wyboru, 11 zadań otwartych) na poziomie podstawowym.

W kończącym się Roku Zbigniewa Herberta test ten skonstruowałyśmy przede wszystkim dla klas III liceum, dla których twórczość tego poety przewidziana jest w programie. Cele testu są następujące: doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem, sprawdzenie, w jakim stopniu uczeń rozumie informacje zawarte w tekście, poszerzanie wiedzy o Zbigniewie Herbercie.

Test

Przeczytaj uważnie tekst Josifa Brodskiego, a następnie odpowiedz na pytania. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko **własnymi słowami**. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile jesteś proszony.

O Zbigniewie Herbercie

1. Poezja współczesna uchodzi za trudną. Niełatwo ją zrozumieć, jeszcze ciężiej recytować i niemal nie sposób nauczyć się jej na pamięć. Ostatnie zadanie jest tak trudne, że odnosi się wrażenie, iż poezja współczesna nie chce być zapamiętywana, że nie chce być poezją w tradycyjnym sensie. Znać na pamięć współczesnego poetę to rzecz niewyobrażalna, deklamowanie go w salonie jest wręcz niemożliwe.

Powszechnie ubolewa się, że poezja traci czytelników, mówi się, że poeci piszą dziś nie dla publiczności, lecz dla innych poetów, albo — co gorsze — dla siebie. Na domiar złego, wygląda na to, że choroba ta dotknęła nie tylko poezję w naszym kraju, ale że dzieje się tak wszędzie, zwłaszcza zaś w Europie.

2. Przekonajmy się, czy to prawda. Zacznijmy od Europy: rozłóżmy mapę i na chybił trafił wskażmy palcem jakieś miejsce. Nasz palec prawdopodobnie wyląduje w Polsce, jako że leży ona na tej samej szerokości geograficznej co Massachusetts. Nie chowając palca, zaczepmy przeciętnego Polaka i spytajmy go, kto jest największym współczesnym polskim poetą. „Czesław Miłosz”, odpowie, „choć przez czterdzieści lat miesz-

kał w Berkeley w Kalifornii”. A w samej Polsce? dopytujemy się dalej. „Zbigniew Herbert, choć przez ostatnie dziesięć lat przebywał głównie w Paryżu”. A więc macie dwóch wielkich poetów. Który z nich jest lepszy? nie przestawajmy dociekać. Na takich szczytach, zareplikuje Polak, hierarchia nie obowiązuje.

3. Herbert jest mniej znany na Zachodzie niż Miłosz, który mimo otrzymanej w 1980 roku Nagrody Nobla również nie zdobył sławy. Jeśli Herbert znany jest poza granicami Polski, to właśnie dzięki angielskim przekładom Miłosza. Wielkość, możecie powiedzieć, podobnie jak bieda, sama się troszczy o siebie. I chyba macie rację: każdy naród miano wielkiego poety nadaje tylko jednemu na całe stulecie, albowiem posiadanie dwóch i więcej wielkich poetów skazuje go na większą wrażliwość moralną, wyższy stopień duchowej mądrości niż naród ten — w mniemaniu swym — potrafi udźwignąć.

4. Tego jednak najwyraźniej oczekuje od nas Natura, a Natura bywa okrutna. W ciągu jednego dziesięciolecia obarczyła Polskę nie tylko Miłoszem, lecz także Zbigniewem Herbertem.

5. Jakim poetą jest Zbigniew Herbert? Czy jest trudny? Czy łatwo go zrozumieć, recytować? nauczyć się na pamięć? Przyjrzyjcie się jego wierszowi zatytułowanemu „Kamyk”.

Kamyk jest stworzeniem
doskonałym
równy samemu sobie
pilnujący swych granic
wypełniony dokładnie
kamiennym sensem
o zapachu który niczego nie przypomina
niczego nie płoszy nie budzi pożądania
jego zapach i chłód
są słusze i pełne godności
czuję ciężki wyrzut
kiedy go trzymam w dłoni
i ciało jego szlachetne
przenika fałszywe ciepło
— Kamyki nie dają się oswoić
do końca będą na nas patrzeć
okiem spokojnym bardzo jasnym

6. Co to za wiersz? O czym on jest? O naturze? Być może. Myślę jednak, że jeśli to wiersz o naturze, to o naturze ludzkiej. O jej autonomii, oporze, o jej, jeśli chcecie, woli przetrwania. W tym sensie jest to wiersz bardzo polski, biorąc pod uwagę niedawną, a dokładnie współczesną, historię tego narodu. Jest to wiersz bardzo współczesny, ponieważ polska historia jest, rzec by można, historią współczesną w miniatrze — dokładniej zaś historią zamkniętą w kamyku. Ponieważ bez względu na to,

czy jesteś czy nie jesteś Polakiem, historia zawsze chce cię zniszczyć. Jedyne sposoby, by przetrwać, by wytrzymać jej niemal geologiczne ciśnienie, to przejąć cechy kamyka, w tym fałszywe ciepło, jakie go wypełnia, kiedy znajduje się w czyichś dłoniach.

7. Nie, ten wiersz nie jest trudny, przeciwnie, jest łatwy w odbiorze. Ma formę przypowieści: niezwykle powściągliwej, niezwykle surowej. Zaiste, surowość jest znakiem firmowym Herberta. Jego wiersze zawsze robiły na mnie wrażenie ostrych geometrycznych figur odcisniętych w galarecie mego mózgu. Ich strofy nie tyle się pamięta, co znajduje, wyryte w umyśle mocą ich lodowatej przejrzystości. Nie trzeba też ich intonować: kadencja naszej mowy poddaje się po prostu gładkiej, niemal neutralnej barwie głosu Herberta, dostraja do tonacji jego powściągliwości.

8. Chociaż Polak, Herbert nie jest romantykiem. Przekonuje nas do swych racji, nie podnosząc temperatury wiersza, lecz obniżając ją: do poziomu, w którym jego strofy zaczynają parzyć zdolności poznawcze czytelnika niczym żelazne sztachety zimą. Herbert jest poetą nowoczesnym nie dlatego, że posługuje się wierszem wolnym, ale dlatego, że posługuje się nim z bardzo współczesnych powodów. Urodzony w 1924 roku należy do pokolenia Europejczyków, którzy widzieli, jak ich ojczysty kraj obraca się w ruinę, w jego szczególnym przypadku, dodatkowo rozmieniony zostaje na ruble. Może nieco naiwnie ludzie z jego pokolenia zaczęli utożsamiać poezję o rygorystycznym metrum z porządkiem społecznym, który doprowadził ich narody do katastrofy. Poszukiwali nowej, ascetycznej, bezpośredniej i prostej formy wypowiedzi. Innymi słowy, w przeciwieństwie do swego zachodniego odpowiednika, modernizm wschodnioeuropejski wydaje się mieć historyczne motywacje.

9. W samej rzeczy, modernizm Herberta to, jak zauważył pewien bardzo spostrzegawczy krytyk, modernizm pozbawiony eksperymentalnej utopii. Jego idiom wykuła konieczność, a nie wybujały estetyzm poprzedników. W młodości Herbert walczył w podziemiu z hitlerowskim okupantem, w wieku dojrzałym musiał zmagać się z monolitem totalitarnego państwa komunistycznego. Podczas gdy pierwszy z tych systemów był zbrodniczy, drugi był zarówno zbrodniczy, jak etycznie korodujący. Żeby przeżyć i trafić do serca czytelnika, poeta musi tak sformułować swą wypowiedź, aby była jednocześnie zwarta i nieprzenikniona jak kamyk.

10. Krótkowzrocznością byłoby wszak zredukować poetę do roli bojownika walczącego z dwoma straszliwymi systemami politycznego ucisku, jakie znało nasze stulecie. To nie one są prawdziwym wrogiem poety, lecz wulgarność ludzkiego serca, która zawsze tworzy uproszczoną wersję ludzkiej rzeczywistości. Ta zaś wiedzie nieuchronnie, w najlepszym razie do społecznej niesprawiedliwości, a w najgorszym, co zdarza się dużo częściej, do utopii przemienionej w koszmar. Herbert jest poetą niezwyklej konsekwencji etycznej, a to dlatego, że jego wiersze koncentrują się na przyczynie, a nie na skutkach, które traktuje jako coś incydentalnego. I słusznie: objawy nie są przecież chorobą.

11. W tym sensie Herbert jest poetą historycznym. Jego pióro faktycznie często przywołuje historię, która mimo wszystko jest matką kultury, a czyni to po to, by pomóc czytelnikowi znieść, a przy odrobinie szczęścia przetrwać, wulgarność dnia dzisiejszego. Jego wiersze pokazują, że większość naszych wierzeń, przekonań, idei społecznych jest w złym guście, choćby dlatego, że żyjemy je zawsze cudzym kosztem. Her-

bert jest, oczywiście, wybornym ironistą, jednak moim zdaniem ironia stanowi jedynie wentyl bezpieczeństwa jego współczucia, bowiem tragedia ludzka lubi się powtarzać.

12. Przez ostatnie czterdzieści lat Polakom byłoby dużo gorzej bez wierszy Herberta. Podejrzewam, że to, co było dobre dla nich, mogłoby być dobre dla nas, ponieważ nasza dieta jest lepsza. Sześćdziesięcioośmioletni schorowany Zbigniew Herbert, żyjący w niezwykle skromnych warunkach gdzieś w gai Paris, jest poetą dla tego miejsca, przede wszystkim, poetą na te czasy.

Josif Brodski

Tłum. Ewa Kulik-Bielińska

Grupa A

Zadanie 1. (2 pkt)

Wymień 4 objawy choroby, jakie dotknęły współczesną poezję.

Zadanie 2. (1 pkt)

Zacytuj zdanie, które mówi o równorzędnej wielkości dwu polskich poetów: Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta (akapit 2.).

Zadanie 3. (1 pkt)

Wyjaśnij znaczenie słowa *zareplikować*.

Zadanie 4. (1 pkt)

W jakiej funkcji występują cytaty w akapicie 2.:

- a) mowy zależnej
- b) mowy niezależnej.

Zadanie 5. (2 pkt)

Wymień 4 cechy łączące Miłosza i Herberta.

Zadanie 6. (1 pkt)

Dlaczego, zdaniem autora, utwór „Kamyk” Zbigniewa Herberta jest wierszem „bardzo polskim”. Zacytuj odpowiedni fragment z akapitu 6.

Zadanie 7. (1 pkt)

Wybierz właściwą odpowiedź, określającą związek logiczny między akapitem 5. a 7.:

- a) negacja b) polemika c) akceptacja d) rozwinięcie e) przeciwieństwo f) odpowiedź na pytanie.

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie akapitu 7. i 8. wymień 4 cechy poezji Herberta.

Zadanie 9. (2 pkt)

Podaj nazwy dwu zbrodniczych systemów politycznych, które wpłynęły na modernizm Herberta.

Zadanie 10. (3 pkt)

Jak rozumiesz stwierdzenie z akapitu 10. „Herbert jest poetą niezwyklej konsekwencji etycznej”. Odpowiedz w trzech zdaniach.

Zadanie 11. (3 pkt)

Spośród następujących wyrazów wybierz i wyjaśnij znaczenie trzech:

modernizm,
mentalne,
kadencja,
utopia,
ironia.

Zadanie 12. (1 pkt)

Jaką funkcję w akapicie 5. i 6. pełnią zdania pytające:

- a) podkreślają logikę wywodu
- b) wyrażają emocje nadawcy
- c) poruszają emocje nadawcy.

Zadanie 13. (3 pkt)

W 3 zdaniach zinterpretuj myśl autora, wybraną spośród przywołanych cytatów:

- a) „polska historia (...) historią zamkniętą w kamyku” (akapit 6.)
- b) „czy jesteś, czy nie jesteś Polakiem (...) jedyny sposób, by przetrwać (...) to przejąć cechy kamyka” (akapit 6.)
- c) „Żeby przeżyć i trafić do serca czytelnika, poeta musi tak sformułować swą wypowiedź, aby była jednocześnie zwarta i nieprzenikniona jak kamyk” (akapit 9.).

Zadanie 14. (2 pkt)

Wypisz z tekstu 5 faktów z biografii Zbigniewa Herberta i uporządkuj je chronologicznie.

Grupa B

Zadanie 1. (2 pkt)

Wymień 4 objawy choroby, jakie dotknęły współczesną poezję.

Zadanie 2. (1 pkt)

Zacytuj z akapitu 2. zdanie, które mówi o równorzędnej wielkości dwu polskich poetów: Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta.

Zadanie 3. (1 pkt)

Wyjaśnij znaczenie słowa **hierarchia**.

Zadanie 4. (1 pkt)

W jakiej funkcji występują cytaty w akapicie 2.:

- a) przewidywanych przez autora odpowiedzi Polaków,
- b) odpowiedzi usłysanych w sondażu wśród Polaków.

Zadanie 5. (2 pkt)

Wymień 4 cechy łączące Miłosza i Herberta.

Zadanie 6. (1 pkt)

Dlaczego, zdaniem autora, utwór „Kamyk” Zbigniewa Herberta jest wierszem „bardzo polskim”. Zacytuj odpowiedni fragment z akapitu 6.

Zadanie 7. (1 pkt)

Wybierz właściwą odpowiedź, określając związek logiczny między akapitem 1. a 7.:
a) negacja b) polemika c) akceptacja d) rozwinięcie e) przeciwieństwo f) hipoteza i jej zaprzeczenie.

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie akapitu 7. i 8. wymień 4 cechy poezji Herberta.

Zadanie 9. (2 pkt)

Podaj nazwy dwu zbrodniczych systemów politycznych, które wpłynęły na modernizm Herberta.

Zadanie 10. (3 pkt)

Jak rozumiesz stwierdzenie z akapitu 10. „Herbert jest poetą niezwyklej konsekwencji etycznej”. Odpowiedz w trzech zdaniach.

Zadanie 11. (3 pkt)

Spośród następujących wyrazów wybierz i wyjaśnij znaczenie trzech:

incydentalne,
estetyzm,
konsekwencja,
korodujący,
ascetyczne.

Zadanie 12. (1 pkt)

Jaką funkcję w akapicie 5. i 6. pełnią zdania pytające:

- a) podkreślają logikę wyводу
- b) wyrażają emocje nadawcy
- c) poruszają emocje nadawcy.

Zadanie 13. (3 pkt)

W 3 zdaniach zinterpretuj myśl autora wybraną spośród przywołanych cytatów:

- a) „polska historia (...) historią zamkniętą w kamyku” (akapit 6.)
- b) „czy jesteś, czy nie jesteś Polakiem (...) jedyny sposób, by przetrwać (...) to przejąć cechy kamyka” (akapit 6.)
- c) „Żeby przeżyć i trafić do serca czytelnika, poeta musi tak sformułować swą wypowiedź, aby była jednocześnie zwarta i nieprzenikniona jak kamyk”. (akapit 9.)

Zadanie 14. (2 pkt)

Wypisz z tekstu 5 faktów z biografii Zbigniewa Herberta i uporządkuj je chronologicznie.

Model odpowiedzi do zadania sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu „O Zbigniewie Herbercie”

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną — wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maks. liczba punktów	Punkty częściowe
1	— jest trudna, — niełatwo ją zrozumieć, — trudno ją recytować, — nie sposób nauczyć się jej na pamięć, — traci czytelników, — poeci piszą dla innych poetów lub dla siebie.	2	1
2	„Na takich szczytach, zareplikuje Polak, hierarchia nie obowiązuje.”	1	0
3	Gr. A zareplikować — replikować — odpowiadać na zarzuty. Gr. B hierarchia — kolejność rzeczy, zagadnień, według ich ważności.	1	0
4	Gr. A — b Gr. B — a	1	0
5	— Polacy, — poeci, — za granicą od wielu lat, — poeci współcześni, — najwybitniejsi, — mało znani na Zachodzie.	2	2 cechy 1 pkt
6	Wiersz „bardzo polski” „w tym sensie... w kamyku.”	1	0
7	Gr. A — f Gr. B — f	1	0
8	— nie jest trudna, — łatwa w odbiorze, — surowa (znak firmowy Herberta), — powściągliwa, — nie jest romantyczna, — nowoczesna, — stosuje wiersz wolny.	2	2 cechy 1 pkt
9	— hitleryzm, — komunizm.	2	1

10	Z. Herbert jest wierny wyznawanym przez siebie zasadom, ideom, poglądom itd. Uczeń może mieć własne zdanie (punkty przyznajemy za trafną interpretację cytatu, posłużenie się wiedzą również spoza tekstu). Np. Poeta realizuje w życiu i twórczości zasadę maksymalizmu moralnego. Podejmuje w poezji problematykę etyczną. Poszukuje trwałych wartości humanitarnych. Był bojownikiem walczącym z dwoma systemami politycznego ucisku w XX wieku, które nazwane są w tekście „etycznie korodującymi”.	3	1, 2
11	Grupa A modernizm — nowoczesność; mentalne — dotyczące właściwości umysłu, sposobu myślenia, umysłowe; kadencja — określony ustawą czas urzędowania obieralnego urzędnika lub organu; utopia — miejsce, którego nie ma; ironia — ukryta drwina, lekkie szyderstwo, złośliwość zawarta w wypowiedzi pozornie aprobującej. Grupa B incydentalne — przypadkowe, uboczne, okolicznościowe; estetyzm — pogląd przyznający wartościom estetycznym naczelne miejsce; konsekwencja — wynik, skutek, rezultat; korodujący — proces niszczenia metali w wyniku reakcji chemicznych lub elektrochemicznych (korodować); ascetyczne — pełne wyrzeczeń, surowe, właściwe ascezie.	3	1, 2
12	a dla obu grup	1	0
13	Interpretacja musi być związana z przesłaniem tekstu, np. do cyt. 1.: Rozważania dotyczą wiersza pt. „Kamyk”. Ich autor uznał utwór za bardzo polski, gdyż odnosi się do współczesnej historii narodu polskiego. Nazywa ją historią „zamkniętą w kamyku”, gdyż aby oprzeć się niszczącej sile historii, trzeba mieć cechy kamienia. Do cyt. 2.: Autor postrzega historię jako siłę niszczącą, gdyż gubi wszystkich. By przetrwać jej zgubne działanie, trzeba przejąć cechy kamyka. Taki kamyk bywa „fałszywie ciepły” pod wpływem „czyichś dłoni” (zniewolenia). Do cyt. 3.: Herbert walczył z okupantem hitlerowskim i zmagał się z totalitarnym państwem komunistycznym. Poeta tworzący w takich warunkach, by przetrwać i być przekonujący dla czytelnika, musi swemu <u>dziełu nadać cechy kamyka</u>. Dzieło powinno być jak kamień, zwarte i nieprzeniknione.	1 pkt przyznajemy za interpretację cytatu pod względem merytorycznym, 1 pkt za poprawność styl., 1 pkt za 3 zdania, razem 3 pkt.	0

14	Urodzony w 1924 roku, w młodości walczył w podziemiu z hitlerowskim okupantem, zmagął się z totalitarnym państwem komunistycznym, 10 lat przebywał we Francji (Paryż), pisał wiersze (poeta), długotrwała choroba.	2 (za wypisanie faktów — 1 pkt, za chronologię — 1pkt)	0
Razem		25 pkt	

Wiesława Krajewska — V LO w Gdyni
Krystyna Rutyska — VI LO w Gdyni

Hanna Kownacka

Lekcja wiedzy o kulturze

Temat: Wokół teatru

(scenariusz do rozdziałów podręczników różnych wydawnictw obejmujących zakres wiedzy o teatrze)

Główne zagadnienia lekcji

Lekcja będzie dla uczniów okazją do wykazania się wiedzą na temat konwencji teatralnej, ukształtowania przestrzeni scenicznej oraz będzie dotyczyła zadań aktora w procesie powstawania dzieła teatralnego o twórczym i odtwórczym charakterze.

Cel ogólny

- zapoznanie z podstawowymi pojęciami z historii teatru.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcia: dramat liturgiczny, misterium, mirakl i moralitet, scena symultaniczna, scena „pudełkowa” i teatr wolnej przestrzeni,
- wskazać przykłady różnych stylizacji i konwencji,
- określić twórczą i odtwórczą rolę aktora.

Metody

- „burza mózgów”,
- warsztaty dramowe.

Forma

- indywidualna,
- zbiorowa.

Pomoce dydaktyczne

- podręcznik wiedzy o kulturze — odpowiednie rozdziały dotyczące tematu.

Pojęcia i terminy

histrion, symultanizm, mansjon, dramat liturgiczny, misterium, mirakl, moralitet, intermedium (interludium), teatr enwironmentalny, happening.

Uwagi dotyczące lekcji

Zajęcia trwają jedną godzinę lekcyjną. Uczniowie przygotowują salę — przesuwają pod ściany ławki i krzesła, aby pozostała wolna przestrzeń do ćwiczeń dramowych.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia, że spośród różnych dziedzin sztuki oddziałujących na odbiorcę szczególna rola przypada teatrowi. Teoretycy i historycy teatru, jak i filozofowie, wiążą uczestnictwo w spektaklu z teorią „oczyszczenia” (*katharsis*) oraz z wychowaniem moralnym człowieka. Topos teatru (sceny) jako odpowiednika całego ludzkiego życia pojawia się równocześnie z nowożytną filozofią człowieka. Genialny artysta w elżbietańskiej Anglii, William Szekspir ustami jednej ze swych postaci — Jakuba w II akcie *Jak wam się podoba* — powiada:

Świat cały jest sceną:
Wszyscy mężczyźni i wszystkie kobiety
Są aktorami jedynie i mają
Wejścia i wyjścia. Każdy z ludzi musi
Odegrać wiele ról w stosownym czasie,
Aby przedstawić siedem odmian wieku.

Nauczyciel wyjaśnia, że bez żywej współobecności aktorów i widzów nie ma teatru. Teatr można tworzyć tu i teraz. Prowadzący aktywizuje wszystkich uczniów do ćwiczeń.

Ćw. 1. ODDECH

Prawidłowy oddech dolnożebrowo-przeponowy jest podstawą poprawnych działań artystycznych, a także warunkujący życie.

Nauczyciel prosi uczniów o nabranie powietrza nosem głęboko do płuc (nadmuchiany balon) i zatrzymanie go na moment. Następnie uczniowie wypuszczają powietrze ustami, „zwijając się”, czyli kurcząc na wydechu. Ćwiczenie powtarzamy kilka razy.

Ćw. 2. WĘZEŁ

Nauczyciel i uczniowie ustawiają się w kręgu i zapamiętują sąsiadów z prawej i lewej strony. Rozchodzą się po sali, a na „stop” nauczyciela wyciągają ręce do dawnych sąsiadów. Łączą się, tworząc węzeł złożony z wszystkich uczestników. Próbuja wrócić do poprzedniego stanu — kręgu.

Ćw. 3. MYSZKA

Wyimaginowana myszka przechodzi kolejno przez ciała uczniów. Nauczyciel i uczniowie stoją w kręgu, patrząc na siebie.

Ćw. 4. „JESTEŚ KARTKĄ PAPIERU”

Wszyscy uczestnicy zabawy stoją naprzeciwko prowadzącego, każdy ma wokół siebie trochę wolnej przestrzeni. Nauczyciel trzyma w ręku kartkę papieru w pozycji

pionowej. Wykonuje szereg ruchów (np. obrót w powietrzu, złożenie na pół, potrząsanie, zgięcie jednego narożnika itp.). Zadaniem uczniów jest znalezienie takiego ruchu ciała, który odpowiada ruchowi kartki.

2. Rozwinięcie

Zadaniem domowym młodzieży było określić cechy gatunkowe: dramatu liturgicznego, moralitetu, mirakla i misterium. Jeden z uczniów odczytuje pracę domową, pozostali komentują to zadanie i uzupełniają nowymi informacjami. Nauczyciel zachęca uczniów do kolejnych improwizacji, ukazujących istotę teatru i etapy rozwoju polskiego teatru.

Ćw. 1. EVERYMAN — MORALITET

Nauczyciel i uczniowie stają w kręgu. Nauczyciel ustawia trzy krzesła, które mogą tworzyć mansjony i wyjaśnia znaczenie pojęcia mansjon. Krzesło stojące w środku funkcjonuje jako mansjon — dom Każdego, czyli uogólnionego Człowieka (Everyman, Jedermann, Homulus). Krzesło stojące z prawej strony staje się miejscem, w którym wpływ na ludzi ma Dobro, np. ogrodem, a krzesło z lewej może być scenografią symbolizującą karczmę, w której przebywa Zło. Prowadzący wybiera uczniów, którzy improwizują scenę. Alegorie przekonują do siebie Każdego. Przedstawiony jest los człowieka, który w obliczu śmierci wkracza na drogę prawdy i cnoty.

KOMENTARZ:

Nauczyciel komentuje, że kościół oraz plac publiczny to główne przestrzenie średniowiecznego teatru bez stałej sceny. Teatr liturgiczny z inscenizacją historii świętej w ramach kościelnej liturgii i błazeńskie popisy wędrownych wesołków i waganatów, histrionów, linoskoczków (*joculatores*), żonglerów (*jongleur*) istnieją od XI w. Miejsce teatralne jest usytuowane w centrum życia społecznego — na rynku. Główne gatunki dramatu średniowiecznego to: misteria, mirakle, moralitety, intermedia (interludia).

Publiczność nie jest podzielona, nie widać hierarchizacji. Nauczyciel omawia również termin symultanizm, czyli zasadę przedstawiania w jednej konwencji kilku zdarzeń, które rozgrywają się w innym czasie i miejscu.

Ćw. 2. KONWENCJA TEATRU „PUDEŁKOWEGO”

Nauczyciel wybiera trzy osoby, które zaimprovizują scenkę na dowolny temat, a pozostałych uczniów, czyli widownię, dzieli na grupy. Miejsca na parterze zajmują osoby wzrostu 170 cm i niższe, a łoża — osoby o wzroście powyżej 170 cm.

KOMENTARZ:

Od baroku istnieje scena „pudełkowa” w operze, teatrze dramatycznym, a potem w operetce, czyli sześcian z jedną ścianą otwartą, kurtyną, dekoracją perspektywiczną, oświetleniem na rampie, kulisami, dająca iluzję rzeczywistości. Charakteryzuje się upodobnieniem wnętrza teatru do pałacu królewskiego, gwiazdorstwem, odseparowaniem aktorów od widowni. Nauczyciel wyjaśnia, że miejsca, które zajęli uczniowie, są odwzorowaniem hierarchii społecznej, co wskazuje, że publiczność jest podzielona, zhierarchizowana.

Ćw. 3. FANTAZJE NA TEMAT KRZESŁA

Nauczyciel zachęca uczniów, by usiedli w kręgu. Wewnątrz kręgu stawia krzesło. Dla każdego ucznia krzesło jest czymś lub kimś innym. Można też wprowadzić trzy krzesła i przedstawić różne przestrzenie gry oraz ukazać relacje międzyludzkie, emocje i nastroje.

KOMENTARZ:

Nauczyciel omawia istotę teatru environmentalnego i awangardowego. Wyjaśnia, jak powinien wyglądać teren gry, że przedstawienia mogą być jednorazowe, dopuszczające improwizację i udział widzów (happening).

3. Podsumowanie

Uczniowie określają konwencje teatru średniowiecznego, teatru „pudełkowego” i teatru wolnej przestrzeni, eksperymentalnego. Formułują podsumowanie, że wielość sposobów organizacji przestrzeni widowiska teatralnego wzbogaca teatr i daje różne możliwości interpretacji zjawisk i emocji.

4. Praca domowa

Napisz pracę na temat: Jakie zmiany w teatrze wprowadził Jerzy Grotowski, twórca teatru ubogiego?

Hanna Kownacka
X LO w Gdyni

Elżbieta Cymerys

Scenariusz lekcji języka polskiego dla klasy III gimnazjum

W dzisiejszych czasach problemem, z którym stosunkowo często się spotykamy, jest miejsce jednostki w społeczeństwie, uwarunkowania człowieka zarówno te historyczne, jak i społeczne. Szkoła powinna przygotować młodego człowieka do sprawnego poruszania się w obrębie społeczeństwa i zajmowania stanowiska wobec czekających go wyzwań. Znakomitym polem do kształcenia postaw jest literatura.

Poniższa propozycja jest lekcją, która ma miejsce po cyklu poświęconym problemowi władzy, jej granic i stosunku do jednostki (w oparciu o *Antygonę* Sofoklesa).

Uczniowi klasy III gimnazjum uświadomi, że uniwersalizm literatury polega na tym, że utwory pochodzące z tak odległych epok jak starożytność i współczesność mogą pomóc mu znaleźć odpowiedź na nurtujące go pytania.

Temat: Obrona praw człowieka w wierszu Czesława Miłosza „Który skrzywdziłeś”.

Cel ogólny: uczenie istnienia w kulturze.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- odczytywać tekst na poziomie dosłownym i przenośnym,
- dostrzegać kontekst biograficzny i kulturowy utworu,
- odwoływać się do wcześniej zdobytej wiedzy,
- wyciągać wnioski,
- odczytywać przesłanie poety,
- redagować wypowiedź na temat,
- wykazać wartości wpisane w tekst,
- określić uniwersalność utworu.

Metody:

- ćwiczenia praktyczne z tekstem,
- problemowa (mapa pamięci).

Formy: praca z całym zespołem, indywidualna.

Pomoce dydaktyczne: tekst wiersza Cz. Miłosza „Który skrzywdziłeś”.

Przebieg lekcji	Czas	Umiejętności
I Zaangażowanie Przypomnienie jednego z problemów poruszanych w omawianym ostatnio utworze, „Antygonie” — problemu władzy. 1. Przedstaw, stosując metodę mapy pamięci, jaki powinien być stosunek władzy (władcy) do poddanych (rządzonych). 2. Czym jest krzywda i jakie są jej rodzaje? (Odczytanie zadania domowego) 3. Podanie celu lekcji.	5 min.	Odwołanie się do wcześniej zdobytej wiedzy.
II Badanie 1. Zwrócenie uwagi na tytuł i zapisanie go na tablicy jako części zdania podrzędnego. 2. Przeczytanie wiersza Miłosza. 3. Który wers wiersza może stanowić zdanie nadrzędne? (Ty) Który skrzywdziłeś człowieka prostego, nie bądź bezpieczny. 4. Podkreśl jednym kolorem fragmenty ukazujące adresata utworu, a innym — jego otoczenie.	5 min.	Rozumienie tekstu na poziomie dosłownym. Odwołanie się do wcześniej zdobytej wiedzy. Rozumienie tekstu na poziomie dosłownym. Dostrzeżenie tematu wiersza. Czytanie na poziomie dosłownym.
III Przekształcanie 1. Dopisz wyrazy (wyrażenia, zwroty) opisujące: a) krzywdziciela b) jego otoczenie.	5 min.	Czytanie tekstu na poziomie przenośnym. Redagowanie wypowiedzi na temat.
IV Prezentacja Odczytanie proponowanych odpowiedzi, zapisanie najodpowiedniejszych na tablicy. Krzywdziciel — okrutny, cyniczny, zmusza do uległości, nie liczy się z opinią innych, odbiera hołdy otoczenia; tyran. Otoczenie — pochlebcy, sprzymierzeńcy, przerażeni, zastraszeni, nie potrafiący odróżnić wartości dobra od zła, upokorzeni, zranieni.	5 min.	Przygotowanie do wystąpienia publicznych.
V Refleksja 1. Jaką rzeczywistość ukazuje podmiot liryczny w wierszu? 2. Wyjaśnij, w jaki sposób czas, miejsce powstania utworu oraz tytuł tomiku, z którego pochodzi („Światło dzienne”), mogą być pomocne w scharakteryzowaniu ukazanej rzeczywistości.	5 min.	Odwołanie do wcześniej zdobytej wiedzy. Wykorzystanie kontekstu biograficznego i kulturowego. Wnioskowanie.

VI Badanie 1. Na podstawie trzeciej strofy wiersza napisz, jaką rolę — wg podmiotu lirycznego — odgrywa artysta w społeczeństwie. 2. Zinterpretuj dwa ostatnie wersy utworu Czesława Miłosza.	5 min.	Odczytanie głównej myśli utworu.
VII Prezentacja Dyskusja na temat interpretacji.	5 min.	Odnoszenie do praktyki zdobytej wiedzy; przedstawianie własnego stanowiska.
VIII Badanie Jaką rolę przyjmuje podmiot liryczny? Do kogo się zwraca?	5 min.	Dobieranie wyrazów określających. Odczytanie przesłania poetyckiego utworu.
IX Refleksja Na czym polega uniwersalny charakter wiersza? Zapisanie tematu lekcji.	5 min.	Wnioskowanie.

Zadanie domowe

1. Napisz, na czym polega uniwersalizm wiersza Czesława Miłosza.
2. Wyszukaj informacje na temat Deklaracji Praw Człowieka.

Elżbieta Cymerys
doradca metodyczny języka polskiego

Anna Kulińska

Konkurs przedmiotowy inaczej

Konkursy przedmiotowe są dobrym sposobem na rozwijanie zainteresowań uczniów, motywowanie ich do poszerzania swojej wiedzy i umiejętności o treści dodatkowe, a jednocześnie dają możliwość porównania swojej sprawności intelektualnej z innymi uczniami, często nie tylko na forum własnej klasy czy szkoły. To niewątpliwe zalety konkursów, ale czasem też pojawiają się wątpliwości. Czy konkurs musi oznaczać test? Czy taka forma naprawdę sprawdza wiedzę i umiejętności ucznia, czy może ogranicza się jedynie do wiedzy? Czy w końcu forma testowa jest dla uczniów motywująca i sprzyja rozwijaniu ich zainteresowań?

Sądzę, że każdy nauczyciel przygotowujący konkursy lub pracujący z młodzieżą, przygotowując ich do współzawodnictwa, zastanawia się w pewnym momencie nad powyższymi pytaniami. Oczywiście czasem nie można uniknąć formy testu, oczywiście testy mogą również sprawdzać umiejętności, w końcu — testy są doskonałą formą motywacji dla pewnej grupy uczniów. Istnieją jednak też inne rozwiązania.

Przytoczę przykład dwóch konkursów przeprowadzanych inaczej: konkursu wiedzy o Wielkiej Brytanii oraz konkursu sprawności językowej opartego na zasadach teleturnieju.

Organizacja i zasady konkursu wiedzy o Wielkiej Brytanii były bardzo proste. Konkurs trwał 14 tygodni. Co tydzień w określonym ogólnodostępnym miejscu (np. na drzwiach pracowni językowej) pojawiały się zdjęcia przedstawiające miejsca i/lub osoby związane z kulturą, historią czy literaturą Wielkiej Brytanii (patrz załączniki) oraz pytanie lub pytania związane z tymi miejscami i/lub postaciami. Zadanie uczniów polegało na udzieleniu odpowiedzi na pytania. Zdjęcia były ogólnodostępne, ale nie można ich było zdejmować. Odpowiedzi należało dostarczyć nauczycielowi uczącemu lub prowadzącemu konkurs do momentu zdjęcia obrazka, czyli w ciągu tygodnia. Uczniowie mogli udzielać odpowiedzi na pytania do wybranych lub wszystkich obrazków, zwiększając odpowiednio swoje szanse na wygraną. Mogli brać udział od początku trwania konkursu lub też włączyć się już po jego rozpoczęciu. Zwyciężyła osoba, która udzieliła największej ilości poprawnych odpowiedzi. Oczywiście zaprezentowane w załącznikach pytania to propozycje, które można dostosować do własnych potrzeb, wykorzystując częściowo czy też przygotowując obrazki przedstawiające inne miejsca i innych ludzi. Na podobnej zasadzie można z powodzeniem przygotować i przeprowadzić konkurs poświęcony Stanom Zjednoczonym lub też zawęzić temat, np. do Londynu czy Nowego Jorku, lub też skupić się na wydarzeniach historycznych czy też dotyczących tylko kultury (np. film, muzyka).

Co niewątpliwie odróżnia ten konkurs od innych, to aktywne zaangażowanie się młodzieży. Chcąc odpowiedzieć na pytania, uczniowie musieli przeszukać czasem nie jeden leksykon i/lub wiele stron internetowych — nazwa obiektu czy postaci nie

była podawana, a więc nie można było jedynie użyć wyszukiwarki internetowej. Osoby najaktywniej zaangażowane w konkurs pod koniec jego trwania stały się niemalże ekspertami, nie będąc wcześniej w Wielkiej Brytanii potrafiły bezbłędnie rozpoznawać i nazywać charakterystyczne miejsca i postacie, które pojawiały się w konkursie.

Drugim przykładem innego podejścia do konkursu przedmiotowego jest konkurs oparty na zasadach teleturnieju *Leopardy*. Niewątpliwą jego zaletą jest to, iż można z łatwością dostosować go do różnorodnej tematyki. Zasadą jest ustalenie kilku (najlepiej 5–6) kategorii tematycznych oraz ustalenie wartości pytań, np. wartości punktowe lub walutowe, odpowiednio 1–3–5 za pytania najłatwiejsze, średnio trudne i trudne. Do przeprowadzenia konkursu należy przygotować tablicę, na której umieszczone będą pytania w taki sposób, aby uczestnicy widzieli tylko wartość pytania, a nie samo pytanie. Uczniowie wybierają kategorię tematyczną i wartość pytania, na które chcą odpowiadać. Taką formę konkursu można wykorzystać w niemalże wszystkich kontekstach — od sprawdzenia znajomości słownictwa i gramatyki po pytania dotyczące wiedzy na inne tematy, kiedy język obcy będzie stanowił narzędzie do przekazania odpowiednich informacji. O zaangażowaniu uczniów w sam przebieg konkursu, o chęci „sprzedania” swojej wiedzy i umiejętności nie trzeba chyba wiele mówić.

Dlaczego taka forma konkursu jest atrakcyjna dla uczniów? Żyjemy w czasach, w których kulturę określa się mianem kultury obrazkowej. Teleturnieje to popularna ogólnodostępna forma sprawdzenia swojej wiedzy oraz porównania jej z wiedzą innych. Ponadto do młodych ludzi obrazy przemawiają dużo bardziej niż słowo pisane. Wyżej opisane formy konkursu są dla uczniów atrakcyjniejsze niż formy tradycyjne, ponieważ używają właśnie obrazu jako źródła wiedzy i informacji. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że konkurs poświęcony kulturze nie opierał się jedynie na wiedzy. Oczywiście, posiadana wiedza była zaletą, ale zadaniem było znalezienie informacji. Poprzez swoją formę konkurs ten rozwijał więc tak obecnie potrzebną sprawność wyszukiwania informacji w źródłach książkowych czy na stronach internetowych. Pamiętam zdziwienie pań z biblioteki, kiedy zauważyły, że uczniowie „sami z siebie” sięgają do leksykonu czy encyklopedii.

Dobry konkurs przedmiotowy to nie tylko taki, który skutecznie sprawdza wiedzę i umiejętności uczniów czy też motywuje ich do dodatkowej pracy, ale też taki, w którym uczniowie chcą uczestniczyć, a sam udział dostarcza im pewnej satysfakcji.

Załączniki:

1. Propozycje pytań do konkursu wiedzy o Wielkiej Brytanii na poszczególne tygodnie.
2. Klucz odpowiedzi do pytań konkursowych oraz źródła pobierania obrazów.

QUESTION 1

Who are they?

Name form left to right, front row and back row.

QUESTION 2

What monument is it?
Who does it commemorate?
Where exactly is it located
(name of the square)?

QUESTION 3

Who is the woman in the picture?
What was her 'nickname'?

QUESTION 4

What is the name of the building?
What ceremonies take place there?

QUESTION 5

What is it?
Where exactly is it located
(the city and area)?
When was it built?
Why is it so special?

QUESTION 6

Who was she?
When did she live?
Who were her parents?

QUESTION 7

Who was he?

How many times did he get married?

What were his wives' names?

What was his most significant decision?

QUESTION 8

What is it?
When was it built?
Who was it built by and why?

QUESTION 9

What is it? How high is it?
Where exactly is it located
(name of the city and place in it)?

QUESTION 10

Who is in this picture?
What 'nickname' did she have?
When did she start her career?
When did she withdraw?

QUESTION 11

What building is it? Who designed it?
In what circumstances?
How long did it take to build it?

QUESTION 12

What's this man's full name?

How long was he the Prime Minister?

How old was he when he won the Election?

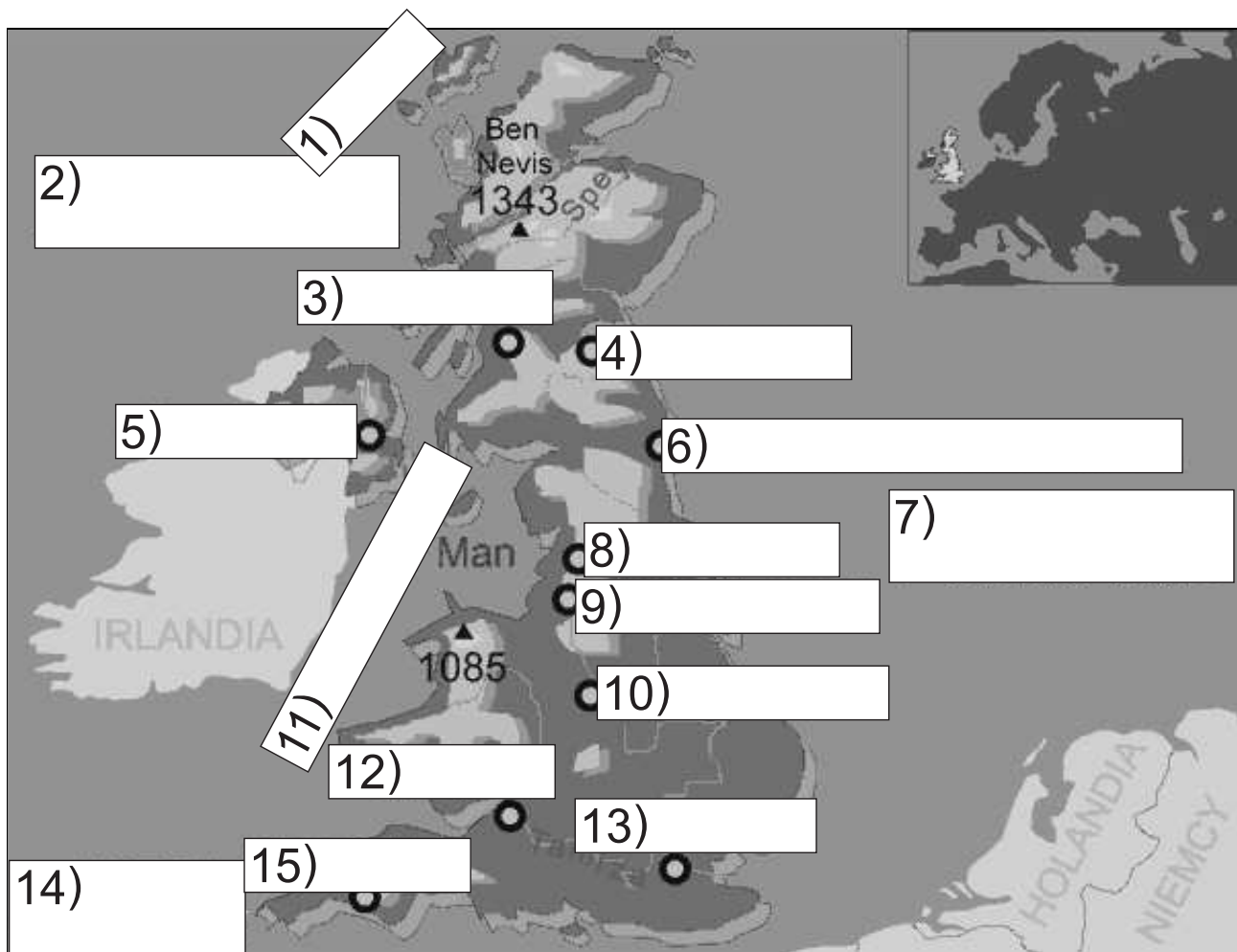
QUESTION 13

Name the bridges.

QUESTION 14

Label the places.

Klucz odpowiedzi oraz źródła pobierania obrazów:

1. Royal family
<http://europeanroyalty.blogspot.com/2007/10/british-throne.html>
 Front row from left, the Queen, the Queen Mother & Lady Gabriella Windsor.
 Back row, the Prince and Princess of Wales
2. Nelson's Column
http://astro.ic.ac.uk/~gbendo/Pict/UKg/Lon/Wes/pictukg_lon_wes6f.html
 Nelson's Column. This commemorates Admiral Horatio Nelson, who was one of the United Kingdom's greatest naval commanders
 Trafalgar Square
3. Mary I (Bloody Mary)
http://www.sal.org.uk/paintings/23.361.jpg/photoalbum_photo_view?b_start=0
4. Westminster Abbey, kings and queens are crowned, funerals
[http://library.thinkquest.org/06aug/01.253/Hotspots in Europe/LONDON.htm](http://library.thinkquest.org/06aug/01.253/Hotspots%20in%20Europe/LONDON.htm)
5. Millennium Dome, London (Greenwich), 1999, the world's biggest dome, built on the Meridian Line
http://www.burohappold.com/BH/PRJ_BLD_MillenniumDome.aspx
6. Elizabeth I, 1533–1603, Henry VIII and Anne Boleyn
<http://englishhistory.net/tudor/beeslychaptertwelve.html>
7. Henry VIII, six times, wives' names: Catherine of Aragon, Anne Boleyn, Jane Seymour, Anne of Cleves, Katherine Howard, Catherine Parr; his decision: separated from Rome and started the Church of England
http://www.allposters.com/-sp/King-Henry-VIII-Posters_i1348.031_.htm
8. Hadrian's Wall, 122–128 AD by the Romans, to prevent military raids on Roman Britain by ancient inhabitants of Scotland
<http://www.bugbog.com/gallery/england/pictures/hadrians-wall-uk.html>
9. The EYE (the London Eye), 135 m; Lambeth in London, on the south bank of the Thames, between Westminster Bridge and Hungerford Bridge
<http://www.infolondon.co.uk/attractions.php>
10. Margaret Thatcher, the 'Iron Lady', 1979–1990
http://www.managersrealm.com/2007/08/margaret_thatcher_the_iron_lad_2.html
11. St. Paul's Cathedral, Christopher Wren, after 1666 — the Great fire of London, 35 years
12. Tony Charles Lynton Blair, since 1997, 43
13. Millennium Bridge, Waterloo Bridge, Westminster Bridge, Tower Bridge, Albert Bridge
14. Map
 1. the Hybrids, 2. the Atlantic Ocean, 3. Glasgow, 4. Edinburgh, 5. Belfast, 6. Newcastle, 7. the North Sea, 8. Leeds, 9. Manchester, 10. Birmingham, 11. the Irish Sea, 12. Bristol, 13. London, 14. Celtic Sea, 15. Plymouth.

Anna Kulińska
doradca metodyczny języka angielskiego

Wiesława Krysztofowicz, Ewa Szymczak

Energetyka — wczoraj, dziś i jutro

Realizacja tematu metodą projektu

Wstęp

Projekt „Energetyka — wczoraj, dziś i jutro” skierowany jest do uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych, którzy realizują geografię w zakresie rozszerzonym. Projekt zawiera materiał nauczania i zagadnienia realizowane na lekcjach geografii, przewidziane w planie dydaktycznym ujętym w działach:

- Procesy uprzemysłowienia (Problemy pozyskiwania i wykorzystania surowców i energii),
- Człowiek a środowisko (Wpływ przemysłu na środowisko, Zmiany spowodowane działalnością człowieka i ich skutki).

Cele projektu

Cel główny:

- przedstawienie zmian, jakie zachodzą w energetyce na świecie ze szczególnym uwzględnieniem kraju i regionu.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- wskazać na mapie świata i Polski obszary eksploatacji surowców energetycznych oraz największe elektrownie;
- porównać, korzystając z danych statystycznych, wielkość zasobów oraz wydobycie surowców energetycznych na świecie i w Polsce;
- scharakteryzować, korzystając z danych statystycznych, strukturę produkcji energii i jej zmiany na świecie i w Polsce;
- wymienić alternatywne źródła energii i ocenić możliwości ich wykorzystania w Polsce,
- wyszukiwać informacje w różnych źródłach.

Czas realizacji projektu:

trzy miesiące, w czasie lekcji geografii i zajęć pozalekcyjnych.

Opis projektu

W trakcie realizacji projektu uczniowie otrzymają do samodzielnego opracowania, w oparciu o różne źródła informacji, zagadnienia dotyczące:

- zasad rozwoju zrównoważonego: Konferencja Narodów Zjednoczonych Środowisko i Rozwój (Agenda 21) — Rio de Janeiro 1992 rok, Światowy Szczyt Zrów-

noważyonego Rozwoju Johannesburg 2002 rok, Protokół z Kioto (wynegocjowany w grudniu 1997 r., wszedł w życie 16 lutego 2005 roku);

- surowców energetycznych — ich występowania w Polsce, obszarów eksploatacji, wielkości i zmian wydobywania;
- udziału paliw kopalnych w bilansie energetycznym Polski;
- lokalizacji największych elektrowni i elektrociepłowni bazujących na surowcach energetycznych;
- alternatywnych źródeł energii, które wykorzystywane są na świecie;
- rozwoju energetyki w oparciu o źródła alternatywne w Polsce — stan obecny i perspektywy;
- udziału źródeł alternatywnych w bilansie energetycznym Polski.

W czasie trwania projektu planowane są wycieczki do:

- Elektrociepłowni Gdyńskiej (karta pracy nr 1),
- Elektrowni Wodnej Żarnowiec w Czymanowie oraz farmy wiatraków w okolicach Swarzewa — wyjazd połączony z zajęciami terenowymi (karta pracy nr 2).

Opracowane zagadnienia uczniowie będą prezentować na forum klasy w wybranej przez siebie formie referatu lub prezentacji z wykorzystaniem technik multimedialnych, plakatu.

W trakcie pracy nad projektem uczniowie będą oceniani za:

- przygotowaną prezentację multimedialną, plakat, referat;
- umiejętność wyszukiwania i docierania do informacji pochodzących z różnych źródeł;
- gromadzenie i selekcjonowanie informacji;
- statystyczne opracowanie zebranych informacji, ich analizowanie i porównywanie;
- argumentowanie, zadawanie pytań, porównywanie informacji.

Przebieg pracy nad projektem

Lp.	Zadania do wykonania	Osoby odpowiedzialne	Termin	Uwagi
1	Zapoznanie z projektem uczniów klas II.	wyznaczone grupy uczniów	do uzgodnienia	
2	Losowanie przez uczniów zagadnień do realizacji.	wyznaczone grupy uczniów		
3	Ustalenie terminów prezentacji poszczególnych zagadnień. Konsultacje z nauczycielem.	wyznaczone grupy uczniów		
4	Prezentacje zagadnień według przyjętego harmonogramu połączone z dyskusją.	wyznaczone grupy uczniów		
5	Wizyta w Elektrociepłowni Gdyńskiej.	wyznaczone grupy uczniów, uczniowie klas		

6	Wizyta w Elektrowni Wodnej Żarnowiec w Czymanowie.	wyznaczone grupy uczniów, uczniowie klas		
7	Projekcja filmu „Katastrofa w Czarnobylu”.	wyznaczone grupy uczniów, uczniowie klas		
8	Przygotowanie do debaty dotyczącej energetyki atomowej.	wyznaczone grupy uczniów, uczniowie klas		— przygotowanie zaproszeń dla gości; — przygotowanie harmonogramu debaty
9	Przygotowanie wystawy posterów zrealizowanych w trakcie trwania projektu.	uczniowie klas		— zorganizowanie wystawy
10	Podsumowanie projektu.	wyznaczone grupy uczniów, uczniowie klas		

Podsumowanie projektu

Podsumowaniem projektu będzie:

- debata „Budowa elektrowni atomowej — za i przeciw” z udziałem wszystkich uczniów — w trakcie realizacji projektu uczniowie powinni zdobyć wiedzę, która pozwoli im zająć stanowisko w dyskusji, przytoczyć słuszne argumenty, mając na uwadze zarówno dobro środowiska, jak i wzrost zapotrzebowania na energię;
- wystąpienie zaproszonych gości ze zwiedzanych elektrowni;
- konkurs na najciekawszy poster;
- konkurs na najciekawszą prezentację multimedialną;
- konkurs na najciekawsze zdjęcie o tematyce związanej z projektem.

KARTA PRACY nr 1¹⁾ ELEKTROCIEPŁOWNIA GDYŃSKA

Uzupełnij kartę pracy w oparciu o informacje uzyskane w czasie wizyty w elektrociepłowni w Gdyni.

1. Przedmiot działalności elektrociepłowni:

.....

2. Moc cieplna (osiągalna)

¹⁾ W opracowaniu karty pracy nr 1 wykorzystano informacje ze strony internetowej <http://www.ecwybrzeze.pl>

3. Moc elektryczna (osiągalna)
4. Jaki odsetek energii elektrycznej wytwarza Elektrociepłownia Gdyńska w skali kraju?
5. Wykorzystywane paliwa i ich zużycie:
.....
.....
6. Odpady powstające w procesie spalania surowca energetycznego i ich wykorzystanie:
.....
.....
.....
.....
.....
7. Emisja zanieczyszczeń do atmosfery.
 - Rodzaje zanieczyszczeń:
.....
.....
 - Redukcja zanieczyszczeń/ochrona atmosfery:
.....
.....
.....
.....
8. Gospodarka wodna w elektrociepłowni.
 - Źródła poboru wód dla celów produkcyjnych:
.....
.....
 - Zrzut ścieków:
.....
.....
9. Na czym polega kogeneracja i jakie są jej zalety?
.....
.....
.....
.....

10. Odbiorcy ciepła:

.....

.....

.....

11. Odbiorcy energii:

.....

.....

.....

12. Wymień zalety i wady lokalizacji Elektrociepłowni Gdyńskiej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Oceń wpływ lokalizacji i działalności Elektrociepłowni Gdyńskiej na środowisko przyrodnicze.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KARTA PRACY nr 2²⁾
ELEKTROWNIA ŻARNOWIEC

Uzupełnij kartę pracy w oparciu o informacje uzyskane w czasie wizyty w hydroelektrowni.

1. Kiedy uruchomiono Elektrownię Wodną Żarnowiec?

2. Wymień główne funkcje elektrowni Żarnowiec w systemie energetycznym kraju.

.....

3. Uzupełnij tekst:

Elektrownia Wodna Żarnowiec jest elektrownią o łącznej mocy

Zbiornik Górny jest tworem całkowicie sztucznym. Przy powierzchni całkowitej ha i pojemności użytkowej m³ wody zbiornik stanowi „akumulator” energii elektrycznej w ilości 3 600 000 kWh.

Zbiornik Górny połączony jest z kanałem odpływowym czterema rurociągami (każdy ma długość 1100 m) doprowadzającymi wodę do pompoturbin.

Maksymalny przepływ wody czterema rurociągami wynosi m³/s. Kanał wylotowy jest tworem sztucznym i łączy elektrownię z naturalnym zbiornikiem dolnym elektrowni — Jeziorem Żarnowieckim. Poziom zwierciadła wody w jeziorach zmienia się w rytm zmian cyklu pracy elektrowni. Dobowe wahania poziomu wody w Zbiorniku Górnym, wynikające z cyklicznej pracy elektrowni, wynoszą Różnica między poziomem najwyższym a poziomem najniższym w Jeziorze Żarnowieckim wynosi

4. Wyjaśnij, jakimi przesłankami kierowano się, planując budowę elektrowni jądrowej w miejscu zlikwidowanej wsi Kartoszyno nad Jeziorem Żarnowieckim.

.....

²⁾ W opracowaniu karty pracy nr 2 wykorzystano informacje ze strony internetowej <http://www.ewz.home.pl>

5. Na początku lat 90. podjęto decyzję o zaprzestaniu budowy elektrowni atomowej nad Jeziorem Żarnowieckim. W związku z tym produkcja energii elektrycznej w Polsce nadal w 97% pochodzi ze spalania węgla.

- Wyjaśnij przyczyny rezygnacji z budowy i uruchomienia elektrowni jądrowej w okolicach Żarnowca.

.....

.....

.....

.....

.....

- Uruchomienie elektrowni atomowej w naszym kraju mogłoby przynieść Polsce korzyści, np. ekologiczne, ekonomiczne. Uzasadnij to stwierdzenie, podając cztery argumenty.

.....

.....

.....

.....

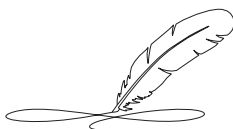
6. Jakie czynniki mają decydujący wpływ na lokalizację farm wiatrowych?

.....

.....

.....

Wiesława Krysztofowicz — doradca metodyczny geografii
Ewa Szymczak — IX LO w Gdyni

Konkurs „Jak żyć w przyjaźni” — II edycja

W 2008 roku rozstrzygnięto drugą już edycję ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Gdyni Konkursu „Jak żyć w przyjaźni” na scenariusz cyklu zajęć do realizacji w klasach II szkoły podstawowej, podejmujących problemy integracji dzieci z różnego rodzaju problemami rozwojowymi z wykorzystaniem książeczki „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni”.

W tej edycji nagrody otrzymały:

I nagroda — Alicja Stankiewicz — SP nr 46 w Gdyni

II nagroda — Małgorzata Gogola — SP nr 47 w Gdyni

III nagroda — Julita Kucharek — SP nr 18 w Gdyni

Marzena Paradowska — SP nr 6 w Gdyni

Wyróżnienia:

Natalia Kwella — SP nr 44 w Gdyni

Iwona Nawrot — SP nr 31 w Gdyni

Dorota Tomczyk — SP nr 46 w Gdyni

W bieżącym numerze *Gdyńskiego Kwartalnika Oświatowego* rozpoczynamy prezentację nagrodzonych scenariuszy.

Redakcja

Alicja Stankiewicz

Cykl zajęć dla uczniów kształcenia zintegrowanego na poziomie klasy drugiej

SCENARIUSZ I

Temat: Bądź przyjacielem — znajdziesz przyjaciela.

Cel główny: uświadomienie dzieciom, że każdy człowiek posiada zalety i wady, silne i słabe strony — jest wyjątkowy.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- 1) określić cechy, jakimi powinien wyróżniać się przyjaciel,
- 2) wskazać zalety i wady swojego kolegi,

- 3) scharakteryzować swojego przyjaciela,
- 4) dokonać samooceny,
- 5) określić zasady obowiązujące przyjaciół.

Metody:

- słowna
- problemowa
- praktycznego działania.

Formy:

- zbiorowa
- indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- karty pracy z krzyżówką i ćwiczeniami.

Przebieg:

1. Wprowadzenie do zajęć.
 - Nauczyciel rozdaje karty pracy z hasłem.
 - Skreślenie najczęściej powtarzającej się litery i odczytanie hasła — tematu dnia (karta pracy nr 1).
BFADŻFPFRZYFJAFCIEFLEMF — FZNAFJDZIFESZFPFRZYFJAFCIEFLA
(Bądź przyjacielem — znajdziesz przyjaciela)
2. Rozmowa na temat przyjaźni, określenie cech prawdziwego przyjaciela wg tabelki znajdującej się na tablicy.

PRZYJACIEL	
Jaki?	Co robi?
3. Uzupełnianie zdań z wykorzystaniem wyrazów pomocniczych (karta pracy nr 2).
4. Zabawa „Walizeczka”.
 - Dzieci siedzą w kręgu, jedno z nich odchodzi na bok. Grupa wspólnie ustala, jaka jest osoba, która odeszła. Spostrzeżenia zapisujemy w „walizeczce”. Są to cechy charakteru pozytywne i negatywne. Nauczyciel czuwa, aby dzieci dostrzegły wiele cech pozytywnych. Dziecko, które wychodziło, po powrocie otrzymuje swoją „walizeczkę”. Nauczyciel mówi: *Wybierasz się w podróż. Spakowaliśmy twój bagaż. Powiedz, które „rzeczy” (cechy charakteru) podobają ci się, a których chciałbyś się pozbyć? Dlaczego?* (karta pracy nr 3).
5. Masaż relaksacyjny wg W. Sherbone (załącznik nr 1).
6. Rozwiązanie krzyżówki z hasłem „PRZYJAŹŃ” (karta pracy nr 4).
7. Rozmowa na temat przyjaźni (jak powinniśmy zachowywać się wobec przyjaciela, co wolno, a czego nie należy robić, bo to rani innych itd.).
8. Ustalenie zasad przyjaźni. Najważniejsze wnioski zapisujemy na tablicy, a następnie w zeszycie (załącznik nr 2).

9. Praca domowa:

- Przepisz do zeszytu i dokończ:

Przyjaźń jest bardzo ważna w życiu każdego człowieka. Aby mieć przyjaciela,

.....

Karta pracy nr 1

Skreśl najczęściej powtarzającą się literę i odczytaj hasło.

BFADŻFPFRZYFJAFCIEFLEMF — FZNAFJDZIFESZFPFRZYFJAFCIEFLA

Karta pracy nr 2

Uzupełnij zdania o najlepszym przyjacielu, korzystając ze słowniczka.

Słowniczek:

mój, moja, przyjaciel, przyjaciółka, miły, serdeczny, wesoły, bezinteresowny, pomaga w potrzebie, służy radą, lubię przebywać, chętnie się bawię

..... ma na imię

Ma lat i chodzi do klasy.

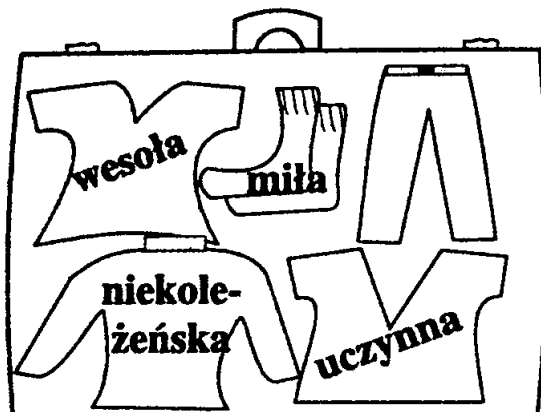
Jest i

..... Często

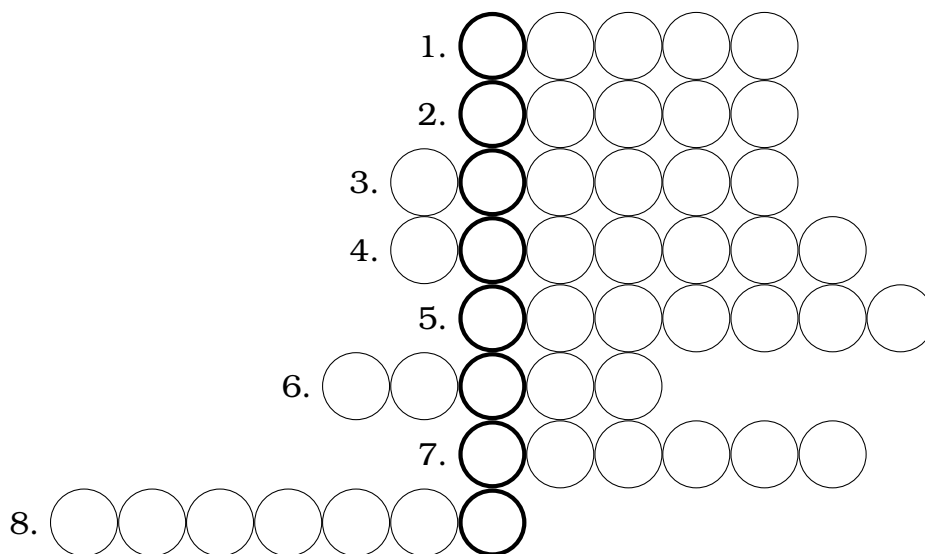
..... i

Bardzo i

.....

Karta pracy nr 3**Karta pracy nr 4**

Wpisz właściwe rozwiązania. Odczytaj hasło.

1. Tylko pół litery, a ileż to na niej książek stanie.
2. Kierownica, dzwonek, koła z oponami. Jedzie na nim człowiek i rusza nogami.
3. Dwie litery, jeden dźwięk, a za nimi koła. Kiedy zabrzmiał dzwonek, do niej pani woła.
4. Choć dzwonek nie dzwoni, a w klasie pusto, już przyniósł kredę i wytarł tablicę jak lustro.
5. Stopień z dziennika, którego uczeń unika.
6. Dla uczniów — w szkołach. Dla podróżnych — na kołach.
7. Woda chłodna, czysta spod kamienia bije. Spragniony wędrowiec chętnie z niego pije.
8. Noworocznych wiele życzeń niesie dzieciom miesiąc...

Załącznik nr 1

Uczniowie siedzą w kręgu, tak aby plecy były do dyspozycji partnera. Powtarzają za nauczycielem wiersz, który podpowiada, jak masować plecy kolegi. Ćwiczenie powtarzamy z odwróceniem ról.

Tak piszemy na maszynie,
 A... B... C... D... E... przecinek,
 A... B... C... D... E... kropka,
(lekkie uderzanie opuszkami palców)
 Tutaj płynie rzeczka,
(przesunięcie całą dłońią wzdłuż kręgosłupa)
 Tu przeszła pani w szpileczkach,
(palce wskazujące uciskają sztywno)
 Potem przeszło stado słońi,
(ugniatanie dłońmi)
 A za nimi stado koni,
(stukanie pięściami)
 Potem przyszła szczypaweczka,
(lekkie szczypanie po bokach kręgosłupa)
 Zaświeciły dwa słoneczka,
(okrężny masaż łopatek dłońmi)
 Spadł drobniutki deszczyk,
(lekkie uderzenia palcami)
 Czy poczułeś dreszczyk?

Załącznik nr 2

ZASADY PRZYJAŹNI

1. Pomagamy sobie nawzajem.
2. Nie obrażamy się na siebie z błahego powodu.
3. Mówimy sobie prawdę.
4. Jesteśmy wobec siebie troskliwi.
5. Jesteśmy dyskretni. Nie rozpowiadamy tego, co powiedział nam przyjaciel.
6. Pożyczamy sobie przybory szkolne.

SCENARIUSZ II

Temat: Żyjemy z innymi w przyjaźni.

Cel główny: kształtowanie poczucia tolerancji i poszanowania odmienności.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- 1) wyjaśnić, że nie można drugiej osoby oceniać po wyglądzie,
- 2) wskazać zachowania sprawiające przykrość drugiej osobie,
- 3) wyrazić i nazwać uczucia,
- 4) wykazać, jak naprawić wyrządzoną krzywdę,
- 5) dokonać oceny postaw ludzi, uwzględniając ich czyny, a nie wygląd zewnętrzny,
- 6) uzasadnić, dlaczego warto mieć przyjaciela,
- 7) uzasadnić swoją wypowiedź cytataми.

Metody:

- problemowa
- słowna
- czynnościowa.

Formy:

- zbiorowa
- indywidualna
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- bajka terapeutyczna „Bajka o dużej myszy” M. Molickiej
- dwie paczki różnie zapakowane
- „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” autorstwa M. Dobranovic, M. Krizmanić, M. Kusec, A. Marusić, J. Sabol
- papierowe serce na tablicy jako symbol „wewnętrznego szczęścia”.

Przebieg:

1. Sprawdzenie pracy domowej.
2. „Ludzie jak paczki”. Nauczyciel opowiada historyjkę na temat np. wizyty dwojga dzieci u kolegi z okazji urodzin. Goście przynieśli ze sobą zapakowane upominki.
 - Prezentacja dwóch paczek.
(Każda paczka jest zapakowana inaczej. Paczka nr 1 jest okazała, kolorowa, pięknie zapakowana, ma kokardy. Należy do niej włożyć bardzo nieatrakcyjne rzeczy, np. zniszczone zabawki. Paczka nr 2 jest zapakowana niezbyt starannie, np. w szary papier, bez ozdób i wstążek, ale jej zawartość jest bardzo atrakcyjna, np. płyta z interesującą grą. Paczka nr 2 musi być lżejsza niż paczka nr 1).

- Rozmowa z dziećmi dotycząca obu paczek:
 - Jak wyglądają te paczki?
 - Która z nich jest ładniejsza i dlaczego?
 - Co sądzicie o gościach, którzy przynieśli te paczki?
 - Co w nich może być?
 - Nauczyciel prosi, aby dzieci ustawiły się obok tej paczki, którą chciałyby dostać od gościa.
 - Otwieranie paczek, przeglądanie ich zawartości.
 - Rozmowa dotycząca przykrej „niespodzianki” w paczce nr 1 i faktycznej niespodzianki w paczce nr 2.
 - Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, że w życiu często ulegamy złudzeniom. Przyjaźnimy się z osobami, które są piękne, ładnie ubrane, a nie chcemy przyjaźnić się z ludźmi gorzej ubranymi, którzy mają mniej zabawek, wyglądają inaczej. Uważamy, że ci, z którymi nie chcemy się kolegować, są od nas gorsi — a tak naprawdę mają wielkie bogactwo w sercu. Są dla nas mili, dobrzy i serdeczni. Ci piękni i bogaci często o nas zapominają i wcale nie są prawdziwymi przyjaciółmi. Myślą tylko o sobie.
3. Budzenie empatii.
- Prosimy uczniów, aby przypomnieli sobie jeden dzień, w którym zdarzyło się coś przyjemnego, oraz jeden dzień, w którym czuli się nieszczęśliwi, smutni, spotkała ich przykrość. Pytamy:
 - Jaki wpływ na nasz nastrój, humor mają inni ludzie?
4. Wysłuchanie części „Bajki o dużej myszy” (załącznik nr 1).
- Prosimy uczniów, aby w czasie słuchania bajki — w momencie, kiedy uznają, że Kasię spotyka przykrość ze strony innych — mówili „stop!”. Po każdym „stop” odrywamy kawałek papierowego serca.
5. Omówienie bajki:
- Czy myszka Kasia różniła się czymś od innych myszek?
 - Jak traktowały ją inne myszki?
 - Jakie uczucia towarzyszyły Kasi w trakcie pobytu w przedszkolu?
 - Co się stało z jej „wewnętrznym szczęściem”?
 - Nawiązując do oderwanych kawałków „szczęścia”, wyjaśniamy, że każdy z nas może skrzywdzić inną osobę, jeśli postępuje niedelikatnie, niesprawiedliwie czy bezmyślnie.
 - Uczniowie w grupach pomagają w odbudowaniu dobrego samopoczucia Kasi. Rozdajemy uczniom skrawki papierowego serca, na których wypisują sposoby, jak można pomóc Kasi (załącznik nr 2).
6. Zabawa ruchowa „Zwierciadło”.
- Dwie osoby stają naprzeciw siebie. Jedna zaczyna powoli się poruszać — partner, naśladowując jej ruchy, staje się lustrzanym odbiciem. Potem następuje zmiana ról.
7. Czytanie dalszej części „Bajki o dużej myszy” (załącznik nr 1).
- Omówienie drugiej części bajki:
 - Co wydarzyło się pewnego dnia w przedszkolu?
 - Jak zachowały się w tej sytuacji wszystkie myszki?
 - Co zrobiła Kasia?
 - Czy myszki miały rację, uważając Kasię za gorszą od siebie?
 - Jak teraz czuje się myszka Kasia?

8. „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni”.

- W książeczce „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” uczniowie wyszukują te zasady, które odnoszą się do przeczytanej bajki.

9. Praca domowa:

Z książeczki „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” przepisz do zeszytu dwie zasady odnoszące się do sytuacji przedstawionej w bajce o myszce Kasi.

Załącznik nr 1

Bajka o dużej myszy

Dawno temu było sobie mysie przedszkole. Chodziły do niego myszki-dzieci, którymi opiekowały się myszki-panie. Myszki bardzo lubiły swoje przedszkole, ponieważ było w nim wiele zabawek, piękny ogród i pyszne jedzenie, które przygotowywały oczywiście myszki-kucharki.

Pewnego razu pani przyprowadziła do sali zabaw nową myszkę.

— To jest wasza nowa koleżanka, myszka Kasia — powiedziała pani.

Kasia stanęła nieśmiało w rogu sali. Jej serduszko biło bardzo mocno, bo już nie mogła się doczekać, kiedy będzie mogła bawić się z koleżankami, kiedy pozna je wszystkie i będzie mogła razem z nimi biegać, rysować i śpiewać. Chciała bardzo robić ze swoimi koleżankami-myszkami to wszystko, co myszki-dzieci robią zawsze w mysim przedszkolu. Cieszyła się i czekała, kiedy nastąpi ta chwila. Jednak nic się nie działo...

Wszystkie myszki przyglądały się nowej koleżance, ale żadna z nich nie podchodziła do niej ani nie próbowała porozmawiać. Początkowo rozlegać się zaczęły cichutkie chichoty i śmiechy, a po chwili wszystkie myszki śmiały się na cały głos. W pewnej chwili dał się słyszeć najpierw szept, a potem głośno ktoś powiedział: „Spójrzcie, jaka ona jest wielka!”.

Rzeczywiście myszka Kasia była bardzo dużą myszką; miała duże wąsy, łapki, duże uszy i bardzo, bardzo długi ogon. Była po prostu inna niż wszystkie myszki.

Od tej pory myszka Kasia, zamiast bawić się ze swoimi koleżankami, stawiała codziennie w kącie sali. Nie chciała być widoczna, ponieważ inne myszki wciąż się z niej śmiały, nazywały „wielkoludem” lub „wieżą”. Ale mimo że bardzo się starała i stawiała w najciemniejszym kącie sali, wciąż była dużą myszką.

Pewnego razu w mysim przedszkolu stało się coś strasznego. Kot Mrulon odkrył miejsce zabaw mysich dzieci i zaczął pukać w drzwi przedszkola. Chciał pożreć wszystkie małe myszki! Na nic się zdało to, że myszki zachowywały się cichutko, udając, że nikogo nie ma w przedszkolu. Kot Mrulon miał doskonały węch i wy czuł mysie dzieci z daleka.

I kiedy wszystkie myszki zaczęły cichutko płakać, czując nieuchronny koniec, nagle myszka Kasia podeszła do drzwi i zaczęła je otwierać.

— Co ty robisz! Zginiemy wszystkie! — krzyknęły myszki.

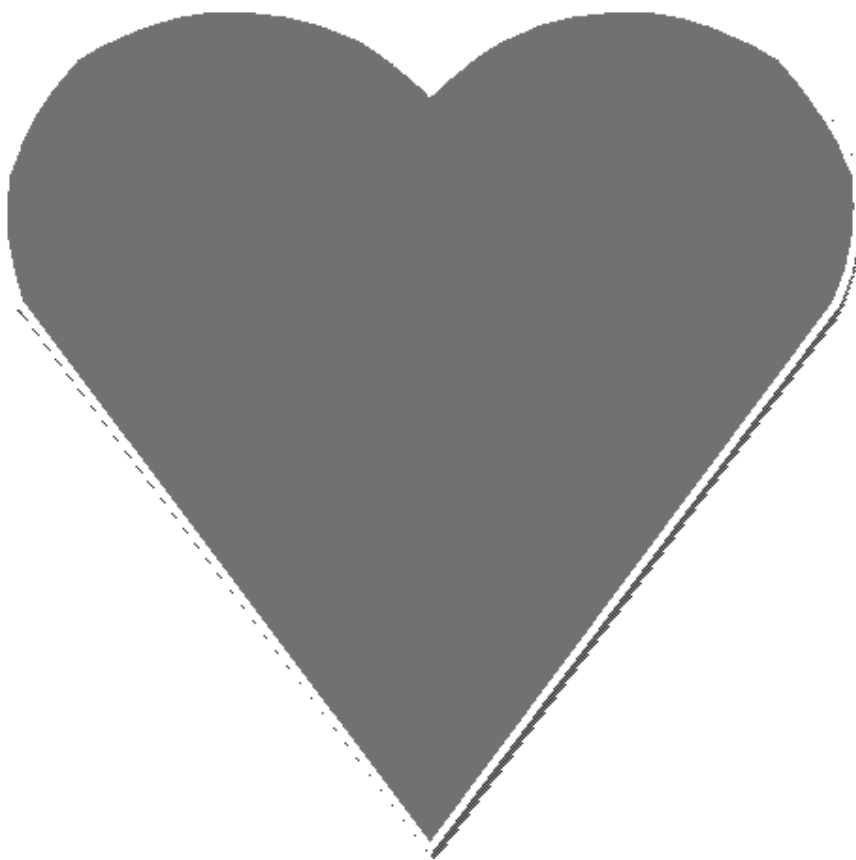
Ale Kasia, nie zważając na krzyki innych myszek, stanęła odważnie w otwartych drzwiach i spojrzała groźnie na kota Mrulona.

— Uciekaj stąd natychmiast, kocie! — krzyknęła Kasia.

Kot Mrulon najpierw stanął jak wryty, nigdy bowiem nie widział tak wielkiej myszy. Wydawało mu się to niemożliwe. Ale kiedy Kasia tupnęła swoją dużą łapką, kot tylko miauknął przeraźliwie, podkulił ogon i uciekł co sił w łapach.

— Hura! — zawołały wszystkie myszki. Po czym rzuciły się na szyję Kasi i zaczęły jej gorąco dziękować za uratowanie życia. Od tej pory myszka Kasia już nie stała w kącie przedszkola. Codziennie bawiła się ze swoimi koleżankami-myszkami.

Załącznik nr 2

SCENARIUSZ III

Temat: Pomagamy innym.

Cel główny: dostrzeganie i szanowanie potrzeb innych.

Cele szczegółowe:

uczeń potrafi:

- 1) wskazać osoby potrzebujące pomocy,
- 2) w skupieniu i z zainteresowaniem wysłuchać opowiadania,
- 3) wskazać, jak można pomóc niepełnosprawnym,

- 4) odegrać role w scenie dramowej,
- 5) opisać uczucia towarzyszące odrzuceniu i akceptacji,
- 6) wyszukać w książeczce „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” informacje o rodzajach niepełnosprawności,
- 7) określić sposoby zachowań w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi.

Metody:

- ćwiczeń
- słowna
- drama.

Formy:

- zbiorowa
- indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- opowiadanie pt. „Sanna” Jadwigi Stańczak
- „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” autorstwa M. Dobranovic, M. Krizmanić, M. Kusec, A. Marusić, J. Sabol.

Przebieg:

1. Sprawdzenie pracy domowej.
2. Rozmowa na temat pomocy.
 - Czy pomagamy innym?
 - Czy bierzemy udział w wielkich akcjach, np. Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy?
 - Z jakimi jeszcze innymi akcjami spotkaliśmy się?
 - Kto potrzebuje naszej pomocy?
3. Czytanie opowiadania pt. „Sanna” (załącznik nr 1).
4. Omówienie przeczytanego tekstu:
 - Do jakiej szkoły chodził Jacek?
 - Jak czyta się brajlem?
 - Wyjaśnienie sposobu czytania przez osoby niewidome.
5. Przygotowanie scenek dramatycznych.
 - Uczniowie podzieleni na grupy przygotowują dwie scenki przedstawiające rozmowę chłopców z Jackiem. Pierwsza scenka — chłopcy odmawiają Jackowi i nie zabierają go na sanki, druga — zgadzają się zabrać Jacka na sanki.
 - Wypowiedzi dzieci na temat uczuć, jakie towarzyszyły im podczas odgrywania ról.
6. Uczymy się mówić o swoich uczuciach.
 - Co czuję, gdy:
 - ktoś mnie przezywa,
 - ktoś zabiera mi piłkę,
 - mama przytuli na dobranoc,

- ktoś mówi, że jestem kłamczuchem,
 - ktoś mnie popycha,
 - ktoś chwali mnie.
7. Uzupełnianie zdań w zeszycie:
 Czuję się zadowolony, gdy...
 Czuję się nieszczęśliwy, gdy...
 Jestem zły, gdy...
 Jestem zdziwiony, gdy...
 Boję się, gdy...
8. Dzieci spacerują po sali, obserwując najpierw, gdzie są inne dzieci i ewentualne przeszkody (krzesła, ławki):
- z otwartymi oczyma,
 - z zamkniętymi oczyma, powoli, ostrożnie, z rękoma wyciągniętymi przed siebie,
 - z zamkniętymi oczyma i z rękoma wzdłuż tułowia.
- Na koniec dzieci wymieniają się wrażeniami.
9. Rozmowa na temat, czy człowiek niepełnosprawny jest inny i czy można przyjaźnić się z taką osobą.
- Na podstawie książeczki „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni” uczniowie wyróżniają rodzaje niepełnosprawności,
 - poznają sposoby zachowań w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi.
10. Zapisanie zasad postępowania w stosunku do dzieci, które potrzebują naszej pomocy i akceptacji na podstawie książeczki „Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni”.

Załącznik nr 1

Sanna

Jacek siedział przy stoliku, na którym leżała wielka książka o grubych kartach z kremowego papieru. Te kartki były pokryte rządami wypukłych kropek, jak gdyby haftowanych w rozmaite desenie. Jacek, czytając, miarowo wodził po nich palcami.

Chłopiec przyjechał na ferie świąteczne ze Szkoły dla Dzieci Niewidomych.

— Cieszę się, że mi czytasz — powiedziała babcia, kiedy przerwał na chwilę, aby odwrócić kartkę. — Krysia i Staszek nie mają dla mnie czasu.

Jacek, zadowolony z pochwały, czytał jeszcze ładniej. Był już przecież uczniem drugiej klasy. Nie zauważył, że otworzyły się drzwi i do domu weszli chłopcy z sąsiedztwa. Obydwaj stanęli bez ruchu i obserwowali Jacka.

Nagle Krzysiek kichnął.

— Cicho! — skarcił go starszy brat Marek. Ale było już za późno. Jacek umilkł speszony.

— On czyta lepiej od ciebie — powiedział Marek do brata. Potem zwrócił się do babci:

— Dzień dobry pani! Mama prosiła, żeby zapytać, czy można wieczorem przyjść na telewizję?

— A pewnie, synku — odrzekła babcia. — Powiedz mamie, że będziemy radzi sąsiadom.

— Jacek, jak ty to czytasz? — zapytał Krzysiek. — Tu nie ma żadnych liter.

— Są, takie z kropek — odpowiedział Jacek. — Wyczuwam je pod palcami. To się nazywa alfabet Braille'a. Przywiozę wam kiedyś taki ze szkoły.

— Dobra. Ciekawe, czy ja mógłbym tak czytać? — zastanawiał się Marek. — Chyba bym nic nie wyczuł...

— Mógłbyś, ale oczami — zapewnił Jacek. — Nasz pan od polskiego widzi, a też czyta brajlem.

— Oj, to chyba trudne — westchnęła babcia.

Chłopcy zbierali się do wyjścia.

— Idziemy na sanki! — wykrzyknął wesoło Krzysiek.

— Weźcie i mnie! — poprosił Jacek. — U nas w szkole też... — urwał przerażony, że mu odmówią. Kiedy był mały, bawił się przeważnie sam albo z dziewczynkami lepił bałwany. A teraz...

Milczeli chwilę, trochę zdziwieni. Wreszcie Marek powiedział:

— Dlaczego nie? Ubieraj się! Będziesz zjeżdżał ze mną.

— I ze mną — zawtórował Krzysiek. — Ze mną także!

Już pędzą w trójkę do szopy po sanki. Pada drobny śnieg. Jacek czuje na policzkach wilgotne płatki, a w dłoniach ciepłą rękę Marka.

Na górze gwarno i kolorowo od różnobarwnych czapek, szalików i rękawic. Przybiegły tu dzieciaki z całej wsi.

— O, Jacek — zdziwiła się Zosia.

— No to co? — odpowiedział Marek. — On jest zuch. Da sobie radę. Ja go zabieram.

— Co ty! — wtrącił się Witek. — Jacek na sankach?

— Właśnie — dorzucił Tadek, który lubił sprzeciwiać się Markowi. — Też pomysł!

Jacek zaczerwienił się, serce biło mu gwałtownie. „Nie pozwolą mi...” — pomyślał z rozpaczą.

— A ja go zabiorę! — wykrzyknął nagle Romek. — Jazda!

Pędzą z górki. Jackowi wydaje się, że ma skrzydła i fruwa.

— Hura! — woła z radością.

Teraz Krzysiek zaprasza go na swoje sanki. Razem gramolą się pod górkę. Znowu szalony lot w dół. Z gałęzi sosny sypie się na ich głowy puszysty śnieg.

Ewaluacja — na zakończenie cyklu zajęć uczniowie wypełniają kartę pracy (posłużyłam się metodą niedokończonych zdań).

Karta pracy

1. Według mnie przyjaźń polega na
2. Mój przyjaciel powinien być
3. Gdy mój kolega jąka się, to ja
4. Jestem silny i szybki, ale
5. Do naszej klasy przyszedł nowy, nieśmiały kolega. Postanowiłem
6. Kolega z klasy miał atak duszności
7. Gdy mam katar i kaszlę, to

*Alicja Stankiewicz
SP nr 46 w Gdyni*

Bibliografia

- Dobranovic M., Krizmanić M., Kusec M., Marusić A., Sabol J., *Dziecięce zasady jak żyć w przyjaźni*
- Bogdanowicz M., *Przytulanki, czyli wierszyki na dziecięce masażyki. Zabawy relacyjno-relaksacyjne*, Gdańsk 2003
- Gawdzik W., *Ortografia i gramatyka na wesoło*, Warszawa 1990
- Kwartalnik „Nauczanie Początkowe”
- Praca zbiorowa, *Scenariusze z ćwiczeniami do kształcenia zintegrowanego*, Warszawa 2003
- Praca zbiorowa, *Podręcznik z ćwiczeniami do kształcenia zintegrowanego*, Kielce 2000

Alicja Budzińska

Program pracy z uczniem uzdolnionym w ramach zajęć kółka plastycznego

Wstęp

Plastyka jest dziedziną sztuki, która stwarza możliwości rozwoju każdemu dziecku w wieku szkolnym. Praca z uczniem o specyficznych uzdolnieniach plastycznych daje nauczycielom szczególną satysfakcję. Wysiłek i zaangażowanie w doskonalenie metod pracy z uczniem uzdolnionym, a czasem wybitnym, są wielokrotnie nagradzane i dają zauważalne efekty: znaczące miejsca w konkursach, wdzięczność uczniów i ich rodziców, docenianie pracy nauczyciela przez kolegów i władze oświatowe.

Kierowanie kształceniem artystycznym dzieci polega na obserwacji zapowiadającego się talentu czy zdolności, na analizie jakości prac, zainteresowań plastycznych i poziomu artystycznych aspiracji oraz sprawdzeniu oryginalności pomysłu i kreatywności rozwiązań problemów plastycznych. Należy poddać badaniu wrażliwość ucznia na barwy, światło, faktury, perspektywę, formy przestrzenne itp. oraz na wartości dzieł sztuki. Obserwowanie na zajęciach ćwiczenia sprawności obserwacji, pamięci wzrokowej, zdolności koordynacji oka i ręki, ogólnych zdolności manualnych, sprawności technicznych, wyobraźni i wrażliwości emocjonalnej pozwala na motywowanie ucznia do pracy nad sobą w szkole i poza nią — w domu, na zajęciach pozalekcyjnych, w pracowniach plastycznych domów kultury.

Niniejszy **Program pracy z uczniem uzdolnionym w ramach zajęć kółka plastycznego** przeznaczony jest do realizacji z uczniami klas IV–VI szkoły podstawowej. Powstał na bazie kilkuletnich doświadczeń autorki w pracy z młodzieżą uzdolnioną w ramach zajęć pozalekcyjnych w SP nr 34 w Gdyni. Jego nadrzędnym celem jest budzenie i rozwijanie zdolności twórczych młodych artystów, odkrywanie przez nich własnych możliwości oraz promocja ich młodych talentów na gruncie szkoły i w środowisku lokalnym. Program zakłada realizację haseł zawartych w podstawie programowej (w części dotyczącej przedmiotu plastyka) poszerzonych o treści wykraczające poza ramy przedmiotu. Odnoszą się one zwłaszcza do różnorodnych działań praktycznych, rozwijania indywidualnych zainteresowań oraz pracy w technikach plastycznych nie zawsze możliwych do realizacji w warunkach lekcji i przeciętnego zespołu uczniowskiego.

Autorka programu ma nadzieję, że jego prosta konstrukcja ułatwi uczniom uzdolnionym plastycznie satysfakcjonujący kontakt ze światem sztuki, odsłoni jego tajniki, a z działalności artystycznej pozwoli uczynić życiową pasję.

Cele ogólne

Jednym z nadrzędnych celów działania, jakie stawia przed sobą szkoła, jest wykształcenie człowieka wszechstronnego, któremu należy stworzyć warunki do wielopłaszczyznowego rozwoju jego zainteresowań i uzdolnień. Zgodnie z tak pojętym założeniem do zadań szkoły należy:

1. Rozbudzanie i rozwijanie wrażliwości estetycznej i moralnej dziecka oraz jego indywidualnych zdolności twórczych.
2. Umacnianie wiary dziecka we własne siły i w zdolność osiągania wartościowych i trudnych celów.
3. Stwarzanie warunków do rozwoju wyobraźni i ekspresji plastycznej i werbalnej.
4. Uwzględnianie indywidualnych potrzeb dziecka.
5. Stwarzanie warunków do indywidualnego i grupowego działania na rzecz innych.
6. Umożliwienie kontaktu z wielkimi dziełami sztuki.
7. Kształtowanie postaw.
8. Wprowadzenie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze poprzez rozwijanie ich zainteresowań i zamiłowań.

Cele edukacyjne

1. Rozwijanie wrażliwości plastycznej uczniów.
2. Rozwijanie zainteresowań i zamiłowań plastycznych.
3. Wyposażenie uczniów w ponadpodstawowe umiejętności plastyczne.
4. Doskonalenie warsztatu plastycznego i rozwijanie umiejętności w zakresie znajomości i stosowania różnorodnych technik, materiałów i narzędzi plastycznych.
5. Rozwijanie aktywności i ekspresji twórczej przez zainteresowanie różnymi dziedzinami sztuk plastycznych i sferami działalności kulturalnej (tj. wystawy, scenografie, dekoracje okolicznościowe, zaproszenia, plakaty, prezenty okolicznościowe).
6. Wzmacnianie wiary we własne siły i możliwości, a w szczególności motywowanie do wyrażania własnych opinii, uzasadniania i wyjaśniania swojego stanowiska oraz używania odpowiednich argumentów.
7. Ugruntowanie wiadomości w zakresie systematyki sztuk plastycznych, stylów, epok.
8. Zapoznanie się z różnorodnymi źródłami wiedzy o plastyce.
9. Przygotowanie do świadomego odbioru dzieł malarskich, rzeźby, grafiki, architektury (oglądanie albumów, zwiedzanie galerii, muzeów, obiektów architektonicznych, oglądanie pomników, przedstawień teatralnych).
10. Wdrożenie do aktywności artystycznej i kulturalnej oraz twórczego wykorzystania wolnego czasu.
11. Aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym i artystycznym szkoły (uczeń współorganizuje wystawy, bierze udział w konkursach, kiermaszach).
12. Aktywny udział w konkursach plastycznych na szczeblu szkolnym, miejskim, wojewódzkim, ogólnopolskim oraz promocja własnej twórczości i dorobku szkoły w środowisku i regionie.
13. Przygotowanie do dalszego kształcenia plastycznego, a także udziału w ruchu amatorskim.

Cele szczegółowe

Uczeń potrafi:

- posługiwać się różnorodnymi technikami plastycznymi;
- planować pracę, właściwie stosować i oszczędnie gospodarować narzędziami i materiałami;
- prawidłowo eksponować, oprawiać, zabezpieczać przed zniszczeniem wykonaną przez siebie pracę;
- odczytać przekazane za pomocą języka koloru, formy informacje zawarte w dziełach sztuki;
- stosować przy analizie dzieł sztuki pojęcia i terminy dotyczące sztuk plastycznych;
- wymieniać nazwy wybranych epok, kierunków, stylów artystycznych;
- wykorzystywać różne źródła, poszukując wiadomości o sztuce;
- zachować się kulturalnie w muzeum, bibliotece, galerii;
- świadomie uczestniczyć i tworzyć życie kulturalne i artystyczne szkoły (bierze udział w wystawach, konkursach i kiermaszach prac uczniowskich);
- reprezentować szkołę poprzez tworzenie prac plastycznych, zgodnie z regulaminami konkursów szkolnych, międzyszkolnych, wojewódzkich, ogólnopolskich;
- dbać o estetyczny wygląd własny i otoczenia;
- z szacunkiem odnosić się do artystycznego dziedzictwa narodowego.

Treści nauczania

1. Środki wyrazu plastycznego — kreska, faktura — materiały i narzędzia rysownika, komiks, karykatura, kontur, rysunek linearny, plama rysunkowa, plama barwna, kompozycja — ćwiczenia praktyczne.
2. Barwa — koło barw, barwy podstawowe, pochodne, czyste, złamane, gama barw, odcień, akcent kolorystyczny, gamy barw (wąska, szeroka, monochromatyczna), walor, tonacja, symbolika barw, światłocien — ćwiczenia praktyczne.
3. Sztuka a natura — natura jako źródło tematów i form, kontrast, symetria, asymetria, oś symetrii, proporcja, kopia, rytm, ruch (statyka, dynamika) — ćwiczenia praktyczne.
4. Podział sztuk plastycznych — podstawowe działy sztuk plastycznych: malarstwo rzeźba, architektura, grafika, sztuka użytkowa (rzemiosło artystyczne, wzornictwo przemysłowe, rzemiosło ludowe).
5. Techniki plastyczne:
 - a) rysunek — narzędzia rysownika, kreska, faktura, szkic, rysunek z natury i wyobraźni;
 - rysunek ołówkiem, kredką, mazakiem, węglem,
 - rysowanie na ciemnym tle (biała kredka, czarny tusz),
 - rysowanie tuszem, lawowanie (patyk, piórko),
 - rysowanie na gazecie (tusze, gazeta z nadrukiem),
 - rysowanie świecą;

- b) malarstwo — treść i forma, tematy malarstwa, rodzaje malarstwa, malarstwo realistyczne, malarstwo abstrakcyjne, pejzaż, portret, autoportret, style w malarstwie, materiały, narzędzia, techniki;
 - malowanie pastelami suchymi i olejnymi,
 - malowanie farbami: akwarelą, plakatową, gwaszem, olejnymi, Window Color, farbami do szkła, tkanin (batik);
 - c) grafika — powielanie prac, materiały i narzędzia grafika, druk (wkłęsły, wypukły, płaski) grafika użytkowa, projekt, ilustracja, plakat, techniki graficzne;
 - frotaż — przecierka z monet, liści, tkanin, papierowych tapet,
 - monotypia — odbitka farbą olejną,
 - linoryt — odbitka farbą drukarską,
 - kompozycje z odbitek korka, gąbki, ziemniaka;
 - d) techniki mieszane — collage — gazety, tkaniny, papier, guziki, elementy pamiątkowe itp.;
 - e) techniki dekoracyjne:
 - witraż z bibuły chińskiej i brystolu,
 - wycinanka z kolorowego papieru,
 - wydzieranka z kolorowego papieru,
 - wyklejanka z krepiny, ze skorupki jaj,
 - wydrapywanka — kredka świecowa, czarny tusz,
 - nakrapianka — tusz, szczoteczka do zębów, sito,
 - origami z papieru,
 - decoupage z papieru;
 - f) rzeźba i formy przestrzenne — materiały i narzędzia rzeźbiarza, odlew, statyka, dynamika, rzeźba realistyczna i abstrakcyjna, relief (wypukły i wkłęsły);
 - płaskorzeźba z plasteliny,
 - odlewy gipsowe z gotowych form,
 - figurki z masy solnej i modeliny,
 - instalacje z drutu i folii aluminiowej,
 - rzeźby z gliny, masy papierowej,
 - makiety budowli architektonicznych — style w architekturze;
 - g) sztuka użytkowa — wzornictwo przemysłowe, forma, funkcja, rzemiosło ludowe, motywy zdobnicze, obrzędy ludowe;
 - scenografie do przedstawień szkolnych,
 - elementy ozdobne dla domu i siebie — gobelin, ceramika, kompozycje kwiatowe, biżuteria, zabawki, prezenty okolicznościowe, pisanki, palmy itp.
6. Wizyta w galerii i muzeum — formy upowszechniania sztuki, odbiorca sztuki.
 7. Przygotowanie prac konkursowych w technikach najbliższych uczniowi uzdolnionemu plastycznie.
 8. Przygotowanie kiermaszów szkolnych i szkolnych wystaw prac plastycznych członków kółka.

Literatura

Stopczyk S., *Plastyka 4–6*, WSiP, Warszawa 2005

Daszyńska M., *Malarskie techniki dekoracyjne*, WSiP, Warszawa 1990

- Daszyńska M., *Techniki graficzne odbijane i powlekane*, WSiP, Warszawa 1992
- Jabłońska A., *Zabawy plastyczne. Cz. I i II*, Świat Książki, Warszawa 2000
- Jabłońska A., *Szkoła malowania*, Świat Książki, Warszawa 1999
- Lacey S., *Sztuka i zabawa*, Świat Książki, Warszawa 2004
- Dose M., *Portrety rysowane z fotografii*, Wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2004
- Smith S., *Rysowanie. Hobby, które może być sztuką*, Świat Książki, Warszawa 2004
- Sartori M., *Techniki i sztuka rysunku*, Wydaw. Jacek Olesiejuk, 2002
- Lajons N., *Rysowanie*, Wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2002
- Kiskald J., *Masa solna*, Marbe, Warszawa 1995
- Madej J., *Ceramika w edukacji szkolnej*, Impuls, Kraków 2002
- Marcinkowska K., *Bryły i reliefy*, WSiP, Warszawa 1998
- Misiurska A., *Aplikacje*, WSiP, Warszawa 1994
- Gentry J., *Makramy*, Wydaw. RM, Warszawa 2005
- Grund-Thorpe H., *Zabawki ze sklejk*, Wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2004
- Franconie C., *Zabawki i różności z gałganków*, Wydaw. RM, Warszawa 2006
- Wetzel-Maesmanns S., *Kwiaty z bibuły*, Wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006
- Massenkeil A., *Window-Color. Kwiaty trójwymiarowe*, Wydaw. Englisch Verlag, 2000
- Karczagi A., *12 miesięcy w mieszkaniu*, Wydaw. Bertelsmann Media, Warszawa 2001
- Perina L., *Moje hobby*, Świat Książki, Warszawa 2003
- Foose S.L., *Ozdoby z papieru na cztery pory roku*, Wydaw. RM, Warszawa 2005
- Mulatinho P., *Zabawne origami*, Wydaw. Bertelsmann Media, Warszawa 2001
- Niepmann J., *Malowanie kamyków*, Świat Książki, Warszawa 2003
- Last A., *Koraliki i agrałki*, Wydaw. Bertelsmann Media, Warszawa 2002
- Rothemund H., *Robimy ramki*, Wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2004
- Hudova M., *Decoupage*, Wydaw. RM, Warszawa 2005
- Claudius C., *Wielkanocne pisanki*, Siedmioróg, Wrocław 2001
- Michalski U., *Pomysłowe dekoracje na Boże Narodzenie*, Świat Książki, Warszawa 2003
- Sławińska J., *Ulubione hafty*, Prószyński i S-ka, 1995
- Żurawska E., *Nitką malowane*, Wydaw. Nowik, Opole 2003
- Błachowski A., *Etnografia. Ścieżka edukacji regionalnej*, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Lublin 2003

Ponadto: tygodnik „Przygoda ze Sztuką”, miesięcznik „Wielcy Malarze”.

Procedury osiągania celów

1. Obserwowanie przyrody, rzeczy, zjawisk, dostrzeganie i odtwarzanie układów symetrycznych, asymetrycznych, dynamicznych, statycznych, dostrzeganie rytmu, kontrastu.
2. Ćwiczenia malarskie prowadzące do uzyskania barw pochodnych, dopełniających, gamy barwnej.
3. Obserwowanie i przedstawianie na płaszczyźnie za pomocą linii i plamy postaci zwierząt, ludzi z uwzględnieniem proporcji, faktury i ruchu.
4. Projektowanie i wykonanie kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni zgodnie z określonymi zasadami.

5. Stosowanie i doskonalenie różnorodnych technik plastycznych i próby ich łączenia, wykorzystywanie różnych materiałów.
6. Ćwiczenia praktyczne pobudzające wyobraźnię i doskonalące umiejętności organizowania pracy własnej i zespołowej.
7. Poznanie szeroko pojętej sztuki ludowej, rzemiosła artystycznego, motywów zdobniczych.
8. Ilustrowanie utworów literackich, np. w formie komiksu.
9. Ćwiczenia w rysowaniu przedmiotów w różnych ujęciach perspektywicznych.
10. Poznanie przy okazji realizacji ćwiczeń praktycznych zagadnień związanych z historią sztuki.
11. Określanie podstawowych cech stylowych wybranych epok od prehistorii do sztuki współczesnej.
12. Wyrażanie środkami plastycznymi stanów emocjonalnych wywołanych osobistymi przeżyciami lub inspirowanych muzyką, poezją, przedstawieniem teatralnym, wystawą.
13. Wycieczka do instytucji kulturalnych (muzeum, galerii), poznanie twórczości i warsztatu pracy artystów.
14. Analizowanie dzieł sztuki i próby wartościowania prac plastycznych.
15. Projektowanie i wykonanie elementów dekoracji okolicznościowej.
16. Projektowanie przedmiotów użytkowych i okolicznościowych, wykonanie ich z różnych materiałów.
17. Wskazanie źródeł, dzięki którym można pogłębić wiedzę.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

Nadrzędnym celem, a równocześnie zakładanym osiągnięciem programu jest rozwój zdolności i zainteresowań plastycznych uzdolnionego dziecka. W szczególności uczeń:

- posługuje się różnorodnymi technikami plastycznymi;
- planuje pracę, właściwie stosuje i oszczędnie gospodaruje narzędziami i materiałami;
- prawidłowo eksponuje, oprawia, zabezpiecza przed zniszczeniem wykonaną przez siebie pracę;
- odczytuje przekazane za pomocą języka koloru, formy informacje zawarte w dziełach sztuki;
- stosuje przy analizie dzieł sztuki pojęcia i terminy dotyczące sztuk plastycznych;
- wymienia nazwy wybranych epok, kierunków, stylów artystycznych;
- wykorzystuje różne źródła, poszukując wiadomości o sztuce;
- zachowuje się kulturalnie w muzeum, bibliotece, galerii;
- świadomie uczestniczy i tworzy życie kulturalne i artystyczne szkoły (bierze udział w wystawach i kiermaszach prac uczniowskich);
- bierze udział w konkursach szkolnych, międzyszkolnych, wojewódzkich, ogólnopolskich;
- dba o estetyczny wygląd własny i otoczenia;
- z szacunkiem odnosi się do artystycznego dziedzictwa narodowego.

Metody wspierania aktywności edukacyjnej uczniów

1. Metody praktyczne — ćwiczenia samodzielne w technikach wskazanych przez nauczyciela, ćwiczenia samodzielne z korektą i bez korekty nauczyciela, plastyczne działania grupowe, analiza ilustracji.
2. Metody podające — pogadanka, opowiadanie, opis, objaśnienie, wyjaśnienie.
3. Metody eksponujące — film, lekcja w muzeum i galerii, ekspozycje prac własnych, pokaz połączony z przeżyciem.

Organizacja pracy

Miejsce spotkań — pracownia muzyczno-plastyczna.

Adresaci i czas odbywania zajęć — 2 godziny tygodniowo w ramach zajęć pozalekcyjnych dla uczniów klas IV–VI. Nauczyciel prowadzić będzie jedną godzinę zajęć społecznie.

Niniejszy program zakłada realizację następujących form organizacji aktywności uczniów:

1. aktywność indywidualną — ćwiczenia indywidualne, np. szkice malarskie, rysunkowe, rzeźbiarskie, postaci, przedmiotów, obiektów z natury;
2. aktywność grupową — działania grupowe oparte na ekspresji wyrażonej na płaszczyźnie i w przestrzeni;
3. aktywność zbiorową — równoczesne współdziałanie wszystkich uczniów, np. percepcja dzieła plastycznego z wykorzystaniem reprodukcji, przeźroczy, programów komputerowych, filmów.

Środki dydaktyczne inicjujące aktywność uczniów

W realizacji programu wykorzystane będą:

- 1) literatura przedmiotu;
- 2) reprodukcje, fotografie, przeźrocza, programy multimedialne, filmy;
- 3) sprzęt audio-wideo, komputer;
- 4) plansze poglądowe (koło barw);
- 5) *Leksykon ucznia. Plastyka* pod red. J. Iwańskiej;
- 6) sztalugi, tablice do ekspozycji prac uczniowskich;
- 7) materiały i narzędzia do wykonania prac w różnorodnych technikach plastycznych.

Ocena osiągnięć uczniów

Celem oceniania jest poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych, pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu rozwoju, motywowanie go do pracy, dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o jego postępach oraz specjalnych uzdolnieniach. W ramach zajęć kółka plastycznego ustnej ocenie opisowej podlegać będą różne formy aktywności ucznia:

- działalność plastyczna indywidualna — dobór kompozycji i środków wyrazu, kreatywność — sposób przedstawienia tematu oraz oryginalne pomysły, własna interpretacja problemu plastycznego;
- praca w grupie — organizacja pracy, podział zadań, komunikacja, wiedza i umiejętności, prezentacja zadania;
- wypowiedź ustna — zgodność wypowiedzi z tematem, zakres merytoryczny i stosowanie pojęć plastycznych.

W rezultacie tak uzyskana wiedza pozwoli podjąć trafniejsze decyzje o sposobach indywidualnej pracy z uczniem, w celu jak najszybszego jego rozwoju i uzyskania jak najlepszych efektów. Uczeń przez cały rok szkolny zachęcany jest do systematycznej, rzetelnej pracy, w której czynnikiem najbardziej motywującym jest satysfakcja z przezwyciężania trudności i możliwość publicznego prezentowania dorobku swojego i zespołu (wystawy prac członków zespołu, kiermasze prac uczniowskich). Najważniejszej oceny postępów uczniów dokonują rodzice, uczniowie, grono pedagogiczne oraz w przypadku prac konkursowych profesjonalne jury zagwarantowane przez organizatorów konkursów plastycznych rangi szkolnej, międzyszkolnej, wojewódzkiej, ogólnopolskiej. Członkowie kółka nagradzani są za swoją wyteżoną działalność podwyższoną oceną z przedmiotu plastyka. Dodatkowo uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych kółka stwarza możliwość spełnienia kryterium „aktywnego udziału w życiu szkoły i godnego jej reprezentowania w środowisku lokalnym”, które wg Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania SP nr 34 w Gdyni wymagane jest na ocenę klasyfikacyjną celującą z zachowania. Wyznacznik ten w znacznej mierze zachęca uczniów zdolnych do podejmowania wysiłku, a jeśli uczniowie ci zdobywają znaczące sukcesy w konkursach, oprócz satysfakcji, gratulacji, przyznanych nagród i dyplomów otrzymują także adnotacje o zajętych w konkursie miejscu na świadectwie szkolnym.

Ewaluacja

Ewaluacja opracowanego programu dotyczyć będzie stopnia osiągnięcia zamierzonych celów, warunków realizacji programu oraz sposobu jego modernizacji. Jej celem jest dostarczenie informacji i wskazówek do ulepszania i modyfikowania kolejnych zajęć, by lepiej wpływać na skuteczność podejmowanych przedsięwzięć.

Istotnym źródłem informacji będzie reakcja publiczności po otwarciu wystawy, kiermaszu prac członków kółka, odniesione w konkursach wyniki oraz wypowiedzi samych uczniów i ich rodziców ujęte w formę narzędzia ewaluacyjnego, jakim jest ankieta.

ANKIETA DLA UCZNIA

Zaznacz, jak często podczas zajęć kółka plastycznego pojawiają się niżej opisane odczucia i zachowania.

1. Uczestniczenie w zajęciach kółka plastycznego sprawia mi przyjemność:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

2. Rozumiem i chętnie wykonuję ćwiczenia i prace zadane przez nauczyciela podczas zajęć kółka:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

3. Jestem zadowolona/y z poziomu swoich prac plastycznych oraz odnoszonych sukcesów:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

4. Poznane na zajęciach techniki plastyczne były dla mnie interesującym doświadczeniem:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

5. Podczas zajęć uczę się nowych umiejętności i wiadomości, a więc rozwijam się:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

6. Chętnie pokazuję swoje prace wykonane na zajęciach rodzicom, rodzinie i znajomym:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

7. Ćwiczę swoje umiejętności i wykonuję prace plastyczne w domu poza zajęciami szkolnymi:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

Moje uwagi na temat zajęć:

.....

ANKIETA DLA RODZICA

Szanowni Państwo!

Zabierzcie głos w sprawach ważnych dla rozwoju Waszego dziecka. Uzyskane informacje pozwolą mi ocenić, na ile **Program pracy z uczniem uzdolnionym w ramach zajęć kółka plastycznego** spełnia Państwa oczekiwania oraz potrzeby Waszych dzieci. Dziękuję za wypełnienie poniższej ankiety.

Proszę zaznaczyć, jak często miały miejsce poniższe odczucia:

1. Dziecko chętnie uczęszcza na zajęcia kółka:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

2. Dziecko pokazywało w domu prace wykonane na zajęciach kółka plastycznego:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

3. Dziecko chętnie wykonuje prace plastyczne w domu poza zajęciami szkolnymi:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

4. Dziecko przeżywało w domu swoje sukcesy i porażki:

zawsze	często	czasami	rzadko	nigdy
--------	--------	---------	--------	-------

5. Czy angażują się Państwo chętnie w przygotowania dziecka do zajęć, konkursów (np. zakup i pomoc w przygotowaniu potrzebnych materiałów, wsparcie duchowe i „kibicowanie” podczas wręczenia nagród konkursowych, rozmowy na temat odniesionych sukcesów i porażek)?

tak	raczej tak	raczej nie	nie
-----	------------	------------	-----

6. Czy, w Państwa ocenie, uczestnictwo Waszego dziecka w zajęciach wpływa korzystnie na jego rozwój?

tak	raczej tak	raczej nie	nie
-----	------------	------------	-----

7. Czy uważacie Państwo, że zajęcia kółka plastycznego w prawidłowy sposób rozwijają uzdolnienia plastyczne Waszego dziecka?

tak	raczej tak	raczej nie	nie
-----	------------	------------	-----

Moje uwagi:

.....

Zakończenie

Zaprezentowane przeze mnie pomysły na organizację pracy z uczniem zdolnym, jego funkcjonowanie w grupie i środowisku szkolnym są wynikiem moich osobistych poszukiwań i doświadczeń zawodowych popartych formami doskonalenia zawodowego oraz wskazówkami i wiedzą zaczerpniętą z literatury przedmiotu. Mam pełną świadomość, że jest to zaledwie początek niezwyklej drogi, pełnej niewiadomych i pułapek. Dzieci zdolne, trafiając do nas, oczekują zainteresowania i wsparcia — są trudnymi i wymagającymi partnerami. My — nauczyciele, szczególnie przedmiotów artystycznych, decydujemy w dużym stopniu o tym, jak będzie wyglądała przygoda ze szkołą naszych wychowanków. Czy będzie jej towarzyszyć poczucie zadowolenia, współpracy, radości tworzenia, spełnienia, czy też strach, lęk, niepokój, brak uznania i dowartościowania, nuda i bylejakość, samotność w poszukiwaniu?

Współczesna szkoła, dostrzegając zdolnych uczniów, musi wychodzić im naprzeciw, podejmując takie działania, które pozwolą rozwijać i pielęgnować ich uzdolnienia oraz talenty. Pamiętajmy, że nie zawsze uczeń zdolny plastycznie musi osiągać sukcesy w nauce innych przedmiotów. Dlatego tak ważne jest właściwe rozpoznanie indywidualnych możliwości każdego dziecka, a być może odkrycie drzemiących w nim, a do tej pory nieujawnionych talentów.

Mam ogromną nadzieję, że uczniowie objęci **Programem pracy z uczniem uzdolnionym w ramach zajęć kółka plastycznego** zgłębiając na zajęciach wiedzę i umiejętności plastyczne będą potrafili wykorzystać w życiu dorosłym i to nie tylko w przypadku wyboru zawodu plastyka. Uzdolnienia i wrażliwość plastyczna mogą się wyrażać na wiele sposobów w życiu codziennym, np. wykorzystaniem właściwości barw, form, faktur w urządzeniu własnego mieszkania czy w prezentowanym ubiorze. Amatorskie rysowanie, malowanie, tkanie, modelowanie jako forma rozrywki, hobby, zabawy, wypoczynku może stanowić dopełnienie życia zawodowego i realizację własnych zamiłowań. Aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym: oglądanie

wystaw plastycznych, zwiedzanie zabytków, muzeów, galerii, zaspokajanie potrzeb plastycznych i estetycznych, pasji poznawczej to dążenie, które niezależnie od wieku człowieka wzbogaca jego osobowość, czyniąc go bardziej światłym i interesującym.

Alicja Budzińska

SP nr 34 z Oddziałami Integracyjnymi w Gdyni

Bibliografia

- Szczepańska M., *Program autorski — jak go napisać?*, Wydaw. Image, Słupsk 1999
- Fechner-Sędzicka I., *Szkolny system wspierania zdolności. Jak rozpoznać i rozwijać dziecięce uzdolnienia?*, Aker, Toruń 1999
- Adamska-Ubaka A., *Program nauczania plastyki w szkole podstawowej*, Wydaw. Nowa Era, Warszawa 2006
- Kordon B., *Plastyka. Program nauczania. Poradnik dla nauczyciela. Klasy 4–6 szkoły podstawowej*, WSiP, Warszawa 2005
- Iwańska J. (red.), *Leksykon ucznia. Plastyka*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2003
- Hohensee-Ciszewska H., *Powszechna edukacja plastyczna*, WSiP, Warszawa 1982

Ewa Marlena Włoch

Scenariusz przedstawienia „Jak Krzyś przez jezdnię przechodził”

Do zadań nauczyciela przedszkola wynikających z *Podstawy programowej wychowania przedszkolnego* należy „organizowanie sytuacji umożliwiających poznanie ruchu drogowego” i „kształtowanie postawy przestrzegania zasad ruchu drogowego”. Jeden z zatwierdzonych do realizacji programów — „ABC Program wychowania przedszkolnego XXI wieku”, często wybierany przez przedszkola, uwzględnia zagadnienia związane z ruchem drogowym nie tylko w obszarze edukacji zdrowotnej, ale wyodrębnia samodzielny obszar edukacji komunikacyjnej, zakładając jego realizację już w najmłodszej grupie przedszkolnej.

Celem edukacji komunikacyjnej jest kształtowanie umiejętności bezpiecznego zachowania się dziecka na drodze — poznanie i przestrzeganie zasad bezpiecznego poruszania się na drogach przez pieszych, poznanie skutków niebezpiecznych zachowań i kształtowanie umiejętności ich przewidywania, radzenie sobie w sytuacjach niebezpiecznych na drodze.

Na nauczycielach przedszkola spoczywa zatem zadanie zapoznania dzieci z elementarnymi przepisami ruchu drogowego i wdrażanie wychowanków do ich przestrzegania. W pierwszej kolejności zapoznajemy dzieci z przepisami dotyczącymi pieszych, bo takimi uczestnikami ruchu drogowego są najczęściej przedszkolaki.

W zabawach i zajęciach należy więc uwzględniać poznawanie miejsc przeznaczonych do przekraczania ulicy — pasy („zebra”), sygnalizatory świetlne i znaki informacyjne. Najpierw omawiamy wygląd znaków i sygnalizatorów przeznaczonych dla pieszych uczestników ruchu drogowego, w dalszej kolejności dla kierujących pojazdami. Jednocześnie uczulamy dzieci na zagrożenia i wskazujemy skutki niewłaściwego zachowania na drodze.

Od 2004 roku Pałac Młodzieży i Pomorski Ośrodek Ruchu Drogowego w Gdańsku organizują *Przegląd Małych Form Scenicznych Trójmiejskich Przedszkoli „Dziecko bezpieczne na drodze”*. Konkurs jest wspaniałą okazją do zaprezentowania przez przedszkolaków znajomości przepisów ruchu drogowego oraz umiejętności aktorskich.

W I edycji przeglądu swoje umiejętności zaprezentowało około 20 zespołów z całego Trójmiasta. Nasz zespół jako jedyny składał się z dzieci 4-letnich i zajął II miejsce w konkursie. „Leśne Ludki” pod opieką nauczycielki Anny Tchorznickiej i mają zaprezentowały przedstawienie pt. *Jak Krzyś przez jezdnię przechodził*, którego tekst był swobodną adaptacją utworu J. Wasilewskiego *Jak paw przez jezdnię przechodził*. Ważnym elementem przedstawienia była scenografia, którą zaprojektowałam i wykonałam wraz z koleżanką.

Zachęcam wszystkie nauczycielki przedszkoli do uczestnictwa w konkursie, który jest wspaniałą okazją do promowania wychowania komunikacyjnego, do skorzystania z utworów, opowiadań i wierszy dla dzieci, do ich swobodnej adaptacji, tak aby dziecko siedmioletnie stało się nie tylko pełnoprawnym (w świetle ustawy o ruchu drogowym), ale także świadomym uczestnikiem ruchu drogowego.

Jak Krzyś przez jezdnię przechodził

Swobodna interpretacja wiersza Juliusza Wasilewskiego pt. „Jak paw przez jezdnię przechodził”.

Dzieci wchodzi na scenę przy dźwiękach muzyki. Muzyka milknie, na środek kolejno wychodzą:

„Na powitanie gości”

- Narrator Z grzeczniutkim ukłonem,
 Z uśmiechem radości,
 Witamy serdecznie zebranych tu gości.
- Dziecko I i II Chcemy wam zatańczyć i zaśpiewać ładnie,
 Proszę się nie gniewać, jeśli źle wypadnie.
 Bo my nie artyści, tylko małe dzieci,
 Cieszyć się będziemy, gdy klaskać będziecie.
- Narrator A teraz, mili goście, posłuchajcie naszej opowieści.
 (Kolejno wychodząc przed półkole)
- Dziecko III Słuchaj, przechodniu!
 Chcemy ci donieść:
 Nie jesteś mrówką!
 Nie jesteś słoniem!
- Dziecko IV Ty się nie schowasz
 w szparce jak mrówka,
 gdy pędzi auto
 i ciężarówka.
- Dziecko V Więc się rozglądaj!
 — radzimy szczerze
 i z pojazdami
 unikaj zderzeń.

Dzieci wchodzi do półkola, śpiewają przy muzyce i gestami pokazują słowa piosenki:

Piosenka „Kolorowe światła”

Do przedszkola co dzień rano
idę przez ulicę z mamą.
Droga wcale nie jest łatwa
bo na skrzyżowaniu światła.
Ref. Czerwone światło stój,
 zielone światło idź.

- Na skrzyżowaniu zawsze czekaj,
tak już musi być.
Policjanci wciąż pracują,
skrzyżowania obserwują.
Czy przepisy wszyscy znają
i czy znaków przestrzegają.
Ref. Czerwone światło stój,
zielone światło idź.
Na skrzyżowaniu zawsze czekaj,
tak już musi być.
- Narrator *(gestem wskazuje idącego Krzysia)*
O! Patrzcie, idzie nasz kolega Krzyś.
- Dziecko VI Po chodniku szedł raz Krzyś
i tak myślał sobie:
- Krzyś *(staje przed widzami)*
Jaki jestem mądry, ach,
jak dostojnie chodzę.
Podziwiają mnie na pewno
wszyscy dookoła,
bo plecakiem nikt tu ze mną
zrównać się nie zdoła.
(Krzyś próbuje przejść przez zebra)
- Dziecko VI Doszedł Krzyś do skrzyżowania
i choć światło miał czerwone,
on na jezdnię wejść chciał zaraz,
żeby przejść na drugą stronę.
Lecz ktoś krzyknął:
- Dziecko VII Stój, co robisz!
Poczekaj chwileczkę,
wszak przez jezdnię się przechodzi
tylko na zielonym świetle!
(Do Krzysia podbiega policjant)
- Policjant I Kiedy przechodzisz przez ulicę,
pamiętaj, o wypadek łatwo!
Na skrzyżowaniu wolną drogę
wskazuje ci zielone światło.
- Dziecko VI A Krzyś odparł dumnym głosem:
- Krzyś *(pręży się dumnie i pokazuje swój piękny plecak)*
Mnie to nie dotyczy.
Ja na każdym świetle mogę
biegać nawet po ulicy,
bo mam plecak taki piękny,
taki kolorowy,
że aż na mój widok stają
wszystkie samochody.

Policjant II *(grożąc palcem, staje przed Krzysiem)*
Przez jezdnię nigdy nie przebiegaj,
choćbyś się nawet bardzo spieszył.
Poszukać musisz białych pasów —
tu właśnie przejście jest dla pieszych!

Krzyś *(macha z lekceważeniem ręką)*
E tam, zaraz sam zobaczysz —

Dziecko VI krzyknął Krzyś na koniec
i na jezdnię wszedł,
choć światło
było wciąż czerwone.

Na środek „wyjeżdżają” dwa auta i jadą (Dziecko IX i X) przy śpiewie dzieci z akompaniamentem magnetofonu.

Piosenka „Będę kierowcą”

Szara jezdnia, na tej jezdni
aut jest sto, aut jest sto,
zmiana świateł, jest czerwone,
a więc stop, a więc stop!
Ref. Bardzo trudno być kierowcą,
lecz ja mówię wszystkim chłopcom,
że kierowcą, że kierowcą
muszę kiedyś być!
że kierowcą, że kierowcą
muszę kiedyś być!

Jedzie auto coraz prędzej,
co za pęd, co za pęd.
Zmiana świateł, pas na jezdni,
teraz skręt, teraz skręt!
Ref. Bardzo trudno...

(Krzyś „wpada pod koła auta”.)

Dziecko VI Wtem usłyszał pisk hamulców.

Krzyś Pomocy, ratunku!

Dziecko VI — zawołał,
skoczył w górę, uszedł z życiem,
bo za plecak go pochwycił
drugi pan policjant.

Policjant II *(chwytając Krzysia za plecak)*
Chcesz przejść na drugą stronę?
Miej otwarte oczy,
stań na skraju chodnika,
nim na jezdnię wkroczysz.

Dziecko XI Spójrz najpierw w lewo,
o tak, właśnie tak.

Teraz z kolei szybko
zwróć oczy na prawo.

Dziecko IV Jeszcze raz popatrz w lewo,
świetnie, doskonale.
Jezdnia wolna, idź szybko
i nie bój się wcale.

*Na dźwięk przygrywki dzieci ustawiają się w koło, idą w prawo i śpiewają,
przy refrenie gestami wskazują strony:*

Piosenka „Na ulicy”

Gdy na ulicy znajdziesz się,
to pamiętać musisz, że
być ostrożnym ważna rzecz,
pewnych zasad musisz strzec.
Ref. Najpierw w lewą stronę spójrz,
potem prawej przyjrzyj się.
W lewo spojrzysz jeszcze raz,
nim przechodzić będziesz chciał.
My przedszkolaki wiemy, że
dwa kolory ważna rzecz,
bo czerwony znaczy stop,
a zielony teraz chodź.
Ref. Najpierw w lewą...

Wszystkie dzieci, maszerując, machają rączkami i opuszczają widownię.

Ewa Marlena Włoch
doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

Piosenki:

- „Na ulicy” sł., muz. K. Komińska, *Śpiewające Brzdące*, Wyd. Grafikom
- „Będę kierowcą” sł. I. Landau, muz. T. Kierski, *Piosenki Twojego Przedszkola*, Wyd. EMI Music Poland
- „Kolorowe światła” sł., muz. D.K. Jagiełło, *Już w szkole — sześciolatki*, Wyd. Nowa Era

Wiersze:

- „Jak paw przez jezdnię przechodził” — Juliusz Wasilewski, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 1985
- „Na powitanie gości”: *Wiersze i inscenizacje dla dzieci: nauczyłem się w przedszkolu*, Wybór i oprac. Stanisława Daraszkiewicz, 2N Biuro Wydawniczo-Reklamowe, Białystok 1993

Fragmenty:

- „Ważna wiadomość” — Wincenty Faber
- „Najlepszy samochód” — Igor Sikirycki
- „Pięć zasad” — E.J.P. Frątczakowie

Alicja Budzińska

Ozdoby i dekoracje bożonarodzeniowe

1. Świąteczny koszyczek

Materiały: 2 kartki z bloku technicznego A4 w jednym ze świątecznych kolorów, np. czerwonym, granatowym lub zielonym, atlasowa wstążeczka, dziurkacz, zszywacz, nożyczki, klej.

Wytnij szablon koszyka oraz ręczki, a następnie odrysuj je na kartkach z bloku. Po wycięciu wzorów w połowie każdego boku koszyka zrób dziurkaczem otwory, przez które przeciągnij tasiemkę, wiążąc ją na kokardkę. Za pomocą zszywacza przytwierdź ręczkę do koszyka. Twoje dzieło jest już gotowe, jeśli chcesz, możesz ozdobić je motywami świątecznymi wyciętymi z gazet albo pocztówek. Wsyp do koszyka słodycze.

Koszyk może posłużyć także jako gotowy szablon do zamalowania kredkami, farbami, wyklejenia wydzieranką.

2. Gruszka na choinkę

Materiały: kolorowy papier ksero, nożyczki z dekoracyjnym wzorem, zszywacz, sznurek.

Przenieś lekko ołówkiem na papier kształt owocu. Wytnij nożyczkami ze wzorkiem 3 kontury gruszki. Wzdłuż środkowej linii owocu połącz zszywaczem trzy nałożone na siebie kontury. Wygnij zewnętrzne szablony, tak by gruszka stworzyła wrażenie przestrzenności. Ze sznurka przygotuj pętelkę do zawieszenia, którą przytwierdź zszywaczem.

3. Papierowa bombka — wzór 1

Materiały: kolorowy karton, do wyboru: chińska bibuła, fizelina lub siatka do pakowania owoców, klej, nożyczki, ozdoby pasmanteryjne, np. cekiny, koraliki, tasiemka lub sznurek.

Przekalkuj szablon lub wytnij go i odrysuj ołówkiem na kolorowym kartonie. Wytnij bombkę oraz pole tworzące jej środek. Z lewej strony bombki podklej bibułę, fizeelinę lub siatkę. Wytnij elementy dekoracyjne z kolorowych kartonów (np. choinkę), udekoruj pasmanteryjnymi ozdobami środek bombki. Dziurkaczem wykonaj otwór do zawieszenia na sznurku. Tak wykonane bombki-witrażyki będą doskonałą dekoracją choinki lub zimowego bukietu z wierzby mandżurskiej.

Innym sposobem wykonania przedstawionego wzoru będzie podklejenie w środkowej części bombki koła wyciętego z plastikowej koszulki pomalowanego farbami żelowymi. Koszulkę połóż na wzorze, złotą lub czarną konturówką do malowania na szkle obrysuj wszystkie elementy, poczekaj, aż konturówka zaschnie, wypełnij wzory kolorowymi farbami do szkła, wytnij i podklej w środkowej części ozdoby.

4. Papierowa bombka — wzór 2

Materiały: kolorowy karton, plastelina, brokat, klej, nożyczki.

Szablon bombki odrysuj na kolorowym kartonie i wytnij. Z białego szablonu wytnij aniołka, zakomponuj go plasteliną i posyp brokatem. Przyklej gotowego aniołka do bombki, wytnij otwór do zawieszenia, pracę wykończ wyciętymi z papieru gwiazdkami.

Zamiast plasteliny aniołka można pomalować kredkami, farbami, wykleić wydzieranką, bibułą lub kulkami z bibuły.

5. Serduszko na cukierki

Materiały: karton w kolorze czerwonym lub różowym, klej, nożyczki, ozdoby pasmanteryjne (kwiatki, cekiny), linijka.

Wytnij z kartonu kształt serduszka-koszyeczka. Z pomocą linijki i tępej części nożyczek zaznacz linie zagięć. Zegnij zgodnie ze schematem boki oraz części do sklejenia. Sklej koszyczek i ozdób go elementami pasmanteryjnymi. Wsyp do koszyka słodycze.

Koszyczek możesz ozdobić sztucznym futerkiem, naklejając na model dwa wycięte z futerka serca.

6. Pudełko

Materiały: kolorowy karton, tasiemka, klej, nożyczki, linijka.

Wytnij zgodnie ze schematem kształt pudełka. Z pomocą linijki i tępej części nożyczek zaznacz linie zagięć. Zegnij zgodnie ze schematem boki oraz części do sklejenia. Sklej pudełko i zawiąż na nim kokardkę z atlasowej tasiemki. Twoje pudełko może stać się eleganckim opakowaniem niewielkiego prezentu, np. biżuterii.

7. Choinka

Materiały: dwie zielone kartki z bloku technicznego, skrawki kolorowego papieru, ozdoby pasmanteryjne (cekiny, atlasowe tasiemki, kwiatki), zszywacz, klej, nożyczki.

Wytnij wg wzoru dwie choinki z zielonego kartonu. Wzdłuż środkowej linii choinek zrób zagięcie przy pomocy linijki i tępej części nożyczek. Sklej obie choinki wzdłuż środka, zaginając boki i tworząc wrażenie przestrzenności. Ze skrawków kolorowego papieru wytnij małe kółeczka o średnicy ok. 1 cm, naklej na nie cekiny i przyklej do choinki. Z atlasowej wstążeczki zrób kilka kokardek i przyklej w różnych miejscach do choinki. Opleć sznurek wokół drzewka i naklej na niego dostępne Ci elementy pasmanteryjne.

8. Świąteczny łańcuch

Materiały: karton w kolorze czerwonym, żółtym, granatowym, białym, sznurek, klej, nożyczki, dziurkacz.

Każdy z elementów schematu, poza podstawą Mikołaja, dwukrotnie przekalkuj i wytnij. Mikołajowi sklej podstawę z półkola oraz dwa rękawy z ćwiartek koła. Posklejaj części, przyklej głowę. Po bokach figury zrób dziurkaczem otwory i przeciągnij przez nie sznurek. Po obu stronach figurki zrób pętelkę, tak by Mikołaj się nie przesunął. W odległości 10 cm połów pod sznurkiem gwiazdę i przyklej na to drugą gwiazdę. Podobnie postępuj z kolejnymi elementami, które możesz powtarzać, aż do osiągnięcia pożądanej długości łańcucha.

9. Mikołajkowy sopel

Materiały: kartka z białego bloku technicznego, kawałki kremowego i czerwonego papieru, klej, nożyczki.

Przyklej wzór na kartkę z bloku technicznego, wytnij go, doklej głowę z wąsami oraz

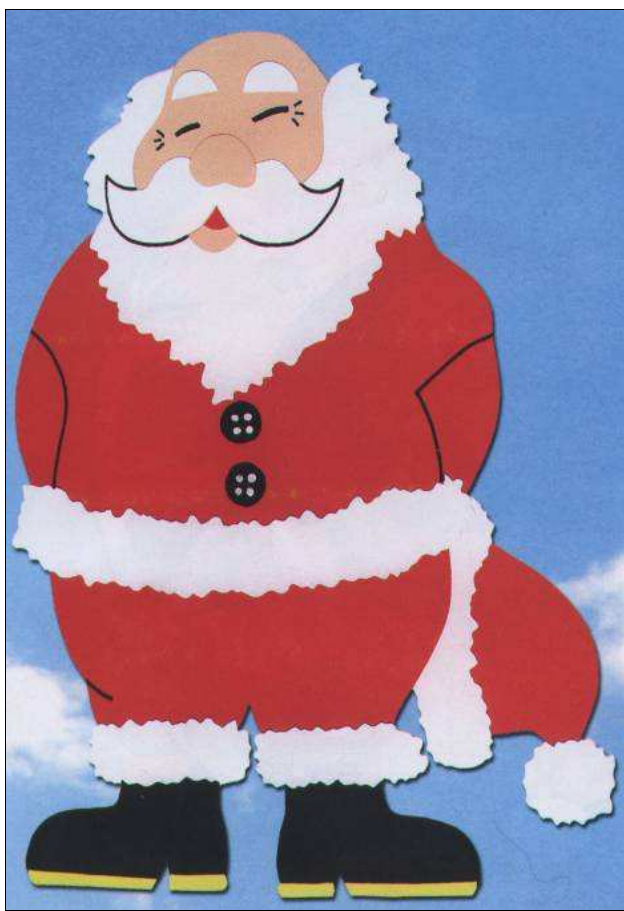
czerwoną czapkę. Zwiń sopel, podklej miejsce założenia, podetnij pompon i załóż jego części za siebie. Sopel możesz zawiesić na choince, wypełniając go wcześniej słodyczami.

10. Mikołaj

Materiały: czerwony karton, biała włóknina lub wata, klej, nożyczki.

Przekalkuj całą postać i wytnij z czerwonego papieru. Z białej kartki wzoru wytnij twarz. Brodę i wykończenie ubrania przyklej z waty lub białej włókniny. Mikołaja możesz nakleić na oknie.

Podany wzór możesz ponadto wykorzystać do zamalowania kredkami, farbami, także do witraży, wyklejenia plasteliną (technika rozmazywania lub kuleczek), kuleczkami z bibuły, wydzieranką, lub do wykonania collage'u z tkanin i innych materiałów.

11. Anioł

Zależnie od potrzeb i poziomu swoich umiejętności podany wzór możesz wykorzystać do zamalowania kredkami, farbami, także witrażowymi, wyklejenia plasteliną (technika rozmazywania lub kuleczek), kuleczkami z bibuły, wydzieranką lub do wykonania collage'u z tkanin i innych materiałów.

12. Figurki z masy solnej

Materiały na masę: 2 szklanki mąki, 1 szklanka soli, ok. 3/4 szklanki wody, farby plakatowe, lakier bezbarwny, brokat, wyciskacz do czosnku.

Wyrób masę i formuj z niej figurki: głowę, tułów, szatę, ręce, nogi. Figurkę upiecz w piekarniku lub pozostaw do wyschnięcia, pamiętając o jej przewracaniu, np. co drugi dzień. Suche figurki pomaluj farbami plakatowymi, posyp brokatem i zabezpiecz lakierem.

13. Malowane butelki i kafelki

Materiały: butelki, kafelki, przekładki do płyt kompaktowych, farby plakatowe, akrylowe lub tempery, czarny marker, denaturat.

Odłusć malowaną powierzchnię, przecierając ją denaturatem. Narysuj markerem wzór, a następnie wypełnij go farbami. Po wyschnięciu pracę możesz utrwalić werniksem do szkła lub ceramiki.

14. Dekoracyjna butelka z ziarnami

Materiały: przezroczysta butelka o ciekawym kształcie, ziarna kasz, ryżu, grochu, fasoli, kawy itp., lejek, sznurek, korek do butelki.

Oczyszczoną z etykiet butelkę warstwowo wypełniaj ziarnami, dobierając je kolorystycznie i pod względem wielkości (drobne ziarna na dole), jednak nigdy nie mieszając ich. Napełnioną butelkę zatkać korkiem, a szyjkę butelki obwinąć sznurkiem zakończonym kokardką.

W podobny sposób możesz przygotować butelkę z kolorowym piaskiem lub kolorowym tartym mydłem.

15. Choinka ze słomy

Materiały: kartka z bloku technicznego A4, siano, nici w kolorze siana, suszone owoce, łupiny orzechów, ozdobny makaron, dobry klej, taśma klejąca, gazety.

Z kartki zwinąć lejek, skleić taśmą, wyrównać brzeg, tak by lejek mógł stać na swojej szerokiej części. Włożyć do środka choinki gazety i obłożyć całość sianem, po czym obwiązać szczelnie nicią. Odstające źdźbła siana obetnij nożyczkami, przyklej do choinki orzeszki, suszone owoce, makaron.

16. Anioł ze słomy

Materiały: brystol formatu A2, siano, nici w kolorze siana, dobry klej, taśma klejąca, gazety, sznurek, pakuły.

Z brystolu zwin wąski lejek, sklej taśmą, wyrównaj brzeg, tak by lejek mógł stać na swojej szerszej części. Włóż do środka anioła gazety i obłóż całość sianem, po czym obwiąż szczelnie nicią. Z kuli siana uformuj głowę, przytwierdź ją niemi do powstałego stożka. Z kawałka brystolu wytnij odpowiadający Ci kształt skrzydeł. Odstające źdźbła siana obetnij nożyczkami. Przytwierdź skrzydła do korpusu, a z pakułów do rur uformuj fryzurę. Obwiąń anioła sznurkiem w miejscu, gdzie powinien mieć pas.

17. Świecznik na drewnianej podstawie

Materiały: koła z pnia młodego drzewa, świeczka-podgrzewacz, szyszki, orzechy, dobry klej.

Przyklej do drewnianej podstawki świeczkę, wokół ułóż i przyklej kompozycje z szyszek i orzechów. Świecznik możesz posypać brokatem lub spryskać sztucznym śniegiem.

18. Szopka z kłamek

Materiały: 12 drewnianych kłamek, klej do drewna, pocztówka ze Świętą Rodziną, siano, gazeta.

Rozczłonkuj kłamerki, usuwając sprężyny. Ułóż na gazecie 9 połówek równo, jedna przy drugiej (zwrócone do siebie tą samą stroną). Sklej połówki bokami i pozostaw do wyschnięcia. Tymczasem weź ponownie 9 połówek, układając je po konturze trójkąta

— środkowa klamerka najbardziej wysunięta, następne dwie symetrycznie cofnięte o ok. 1 cm, kolejne dwie symetrycznie cofnięte wg tej samej zasady itd. Tak powstały tył szopki pozostaw do wyschnięcia. Przygotuj dwa daszki zbudowane z dwóch złożonych bokami klamerki. Wytnij z pocztówki Świętą Rodzinę w kształcie trójkąta i naklej na tył szopki. Przyklej tył do podstawy. Na górze doklej daszek w kształcie trójkąta. Pojedynczymi połówkami klamerki wesprzyj daszek z obu stron szopki.

19. Wóz drabiniasty z drewna

Materiały: deska o wymiarach 18 cm × 10 cm grubości ok. 1,5 cm, 5 patyków drewnianych o długości 30 cm, 16 patyczków do lodów lub drewnianych o dł. 10 cm, klej do drewna, 4 drewniane kółka o średnicy ok. 4 cm, gazeta, młotek, gwoździe.

Ułóż na gazecie jeden pod drugim 2 patyki o długości 30 cm w odległości 8 cm od siebie. Na bok wozu naklej 8 patyczków, tworząc rodzaj drabinki, pamiętając o tym, że patyczki wystają tylko w górnej części drabinki na ok. 2 cm, zaś w dolnej muszą pozostać sklezione równo z poprzecznym patykiem. W ten sam sposób przygotuj drugą drabinkę i pozostaw do wyschnięcia. Koła osadź na bokach podstawy, przybijając je gwoździami. Przyklej boki wozu (drabinki) do podstawy, podklej ostatni patyk od spodu podstawy, tworząc rączkę do przenoszenia wozu. Wóz wyłóż w środku gałązkami świerkowymi i bombkami.

20. Ozdoby dla domu wykonane w technice decoupage

Materiały: papierowe serwetki o ciekawych wzorach kwiatowych lub świątecznych, farba akrylowa w ciemnym i jasnym kolorze, werniks do spękań,

klej do decoupage'u, werniks do utrwalenia, przedmioty użytkowe, np. pudełko, butelki, talerze, ramki od obrazów, wieszaki itp.

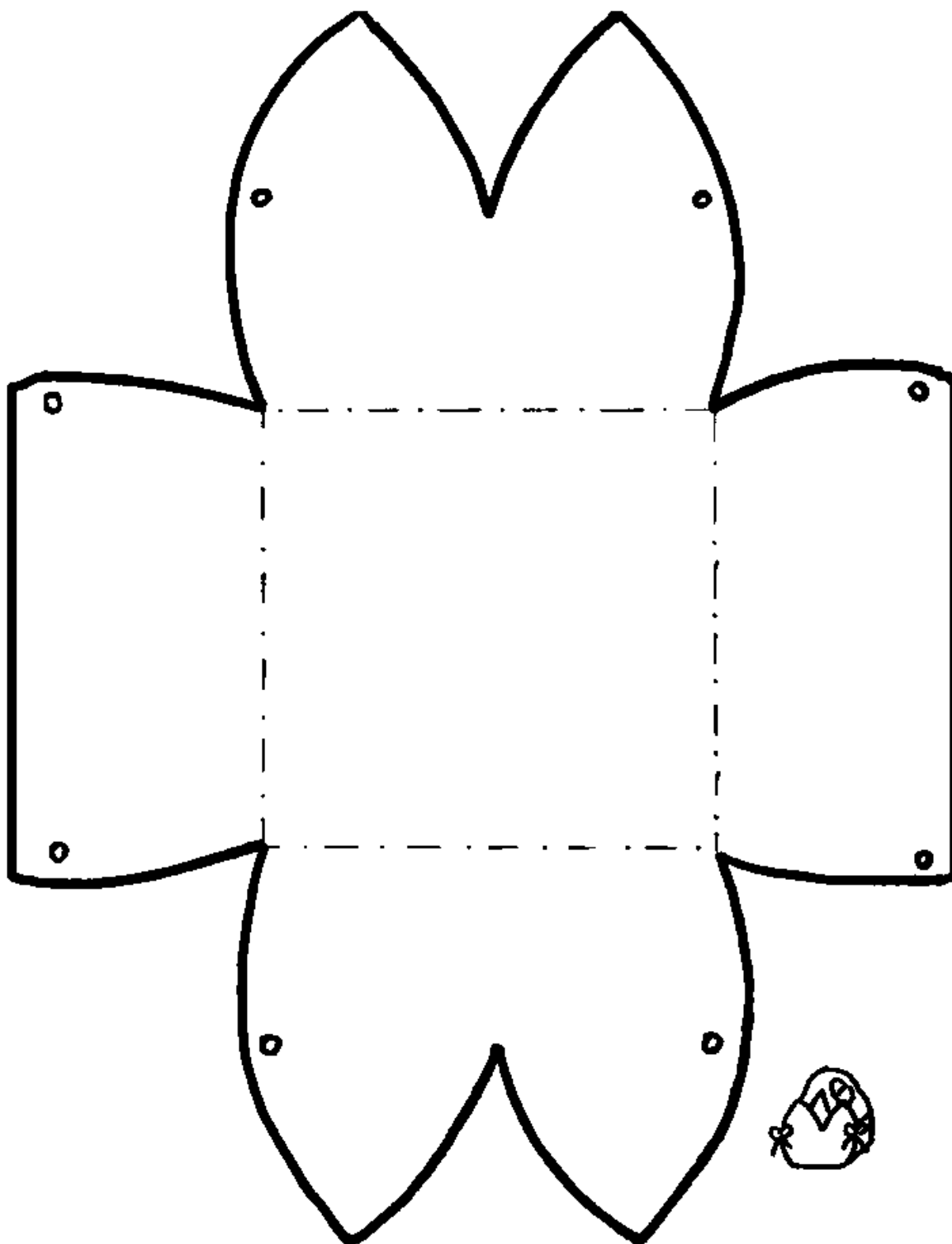
Wybrany przedmiot zamaluj ciemną farbą akrylową, po wyschnięciu połóż podkład do spękań, następnie pomaluj jasną farbą akrylową, poczekaj, aż wyschnie. Z serwetki wytnij wzory, oddziel warstwy, pozostawiając tylko wierzchnią, pomaluj przedmiot klejem, przyklej serwetkę i poczekaj, aż wyschnie. Pracę utrwál werniksem.

Alicja Budzińska
SP nr 34 z Oddziałami Integracyjnymi w Gdyni

Załączniki

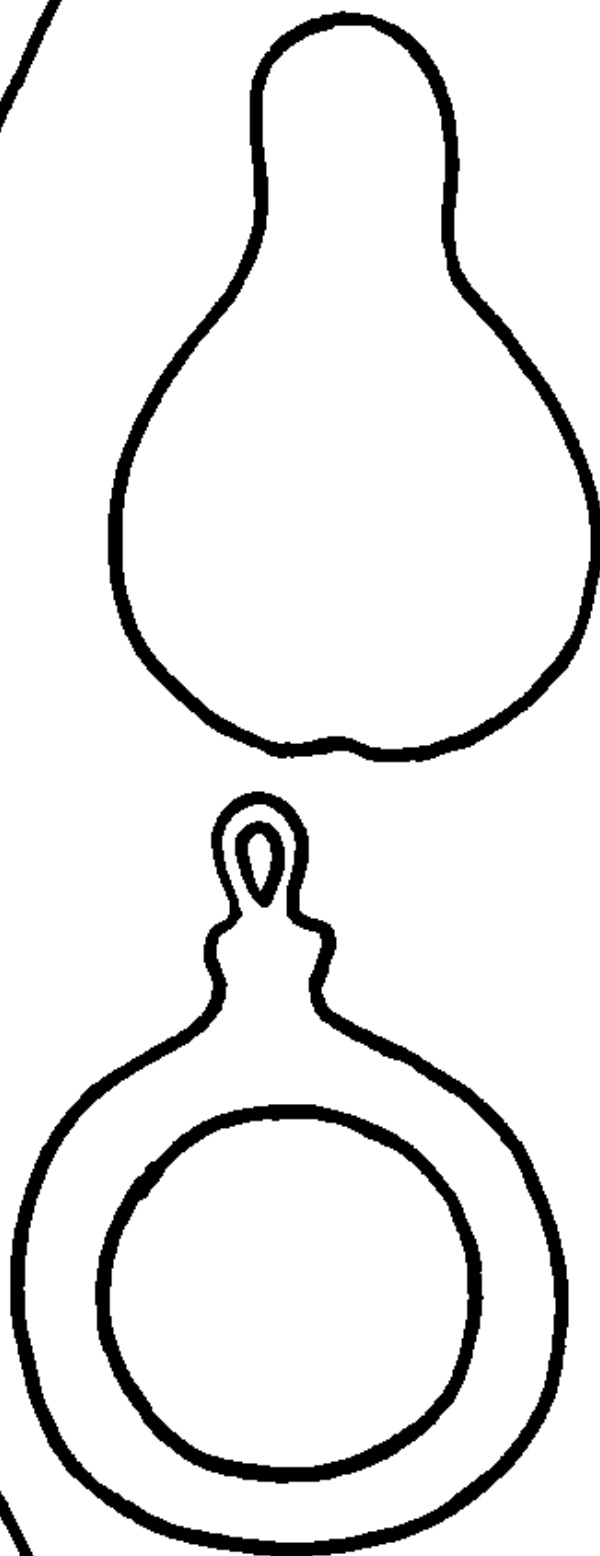
1. Świąteczny koszyczek

1. Świąteczny koszyczek

2. Gruszka na choinkę

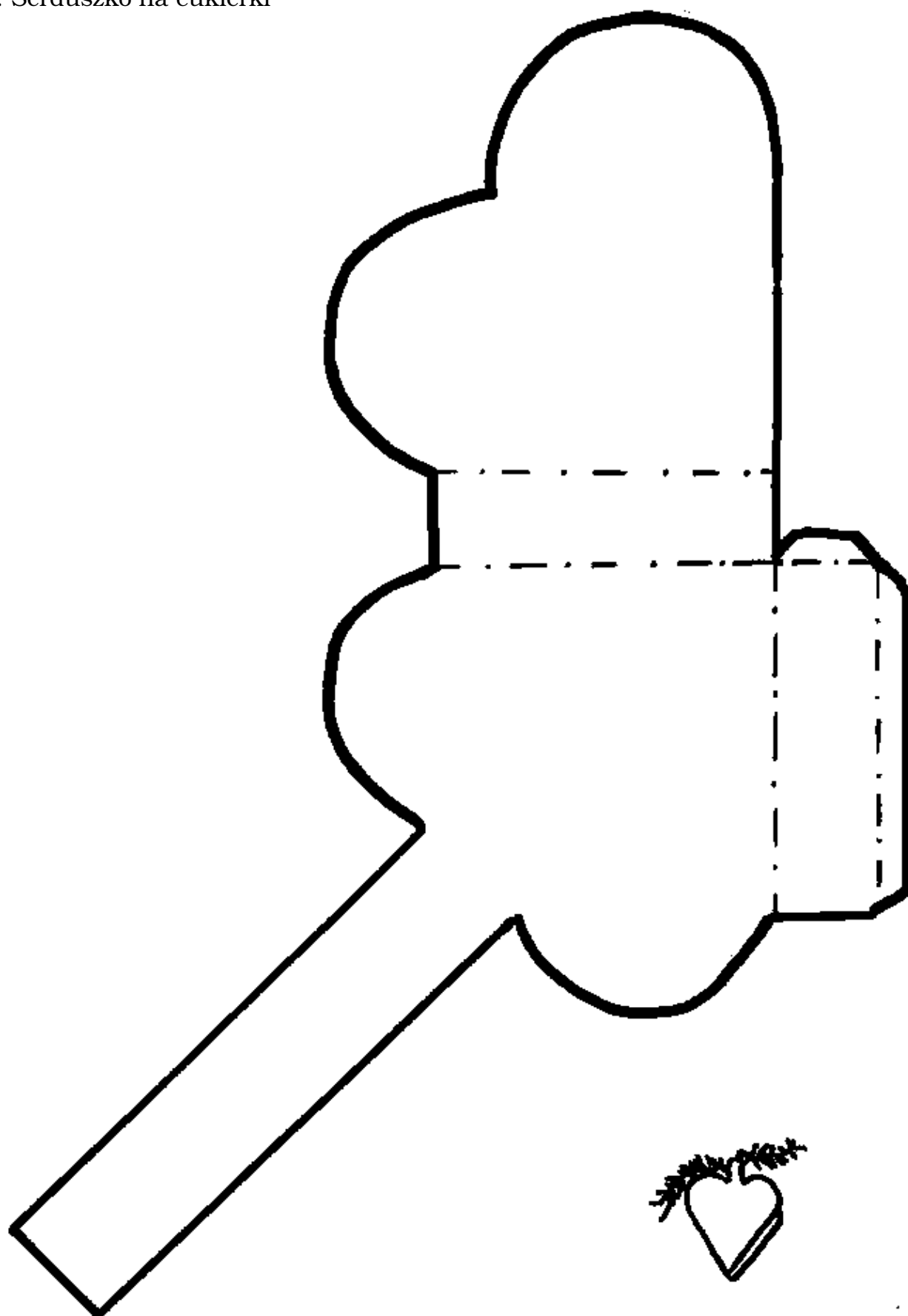

3. Papierowa bombka — wzór 1

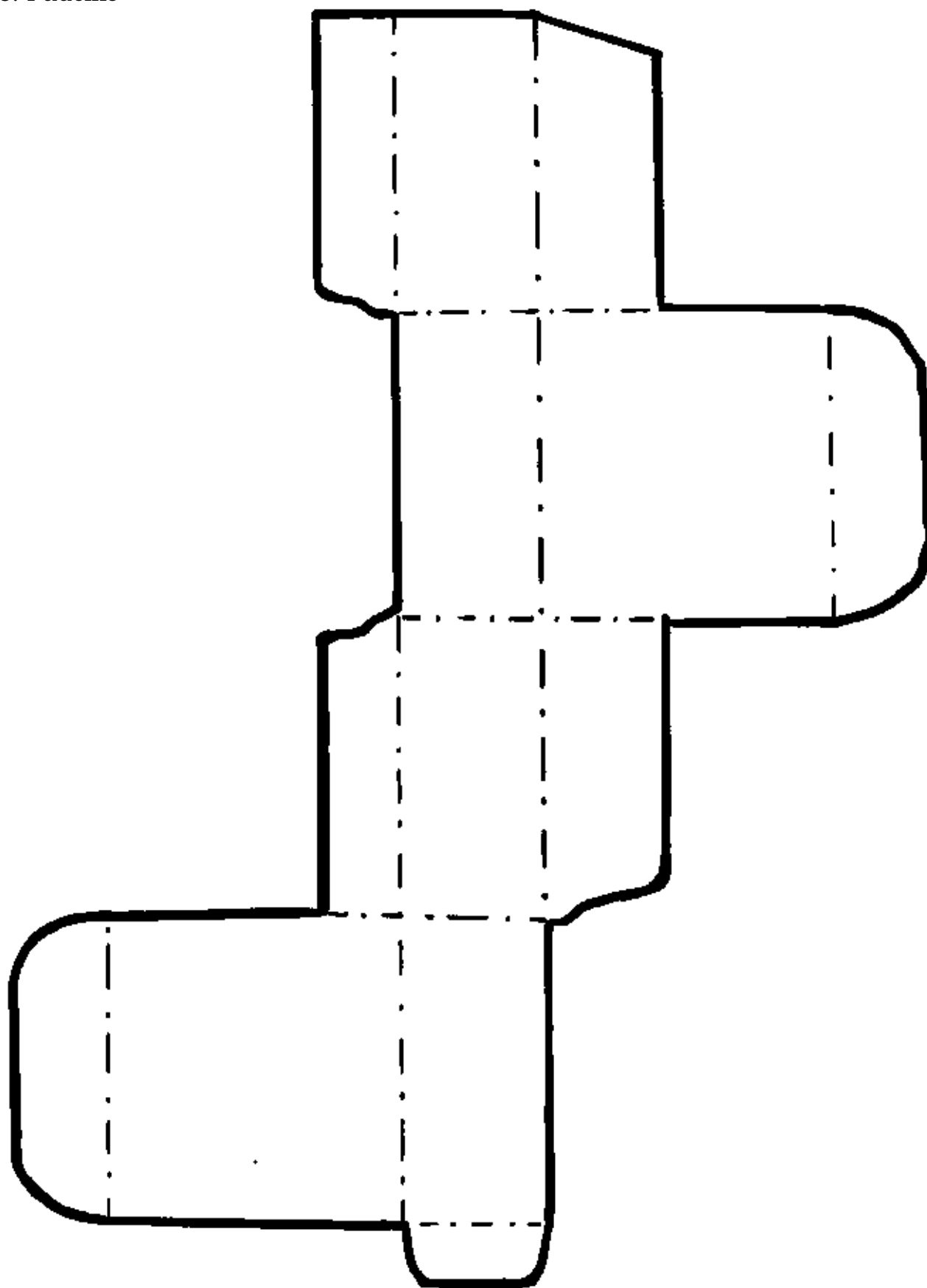
4. Papierowa bombka — wzór 2

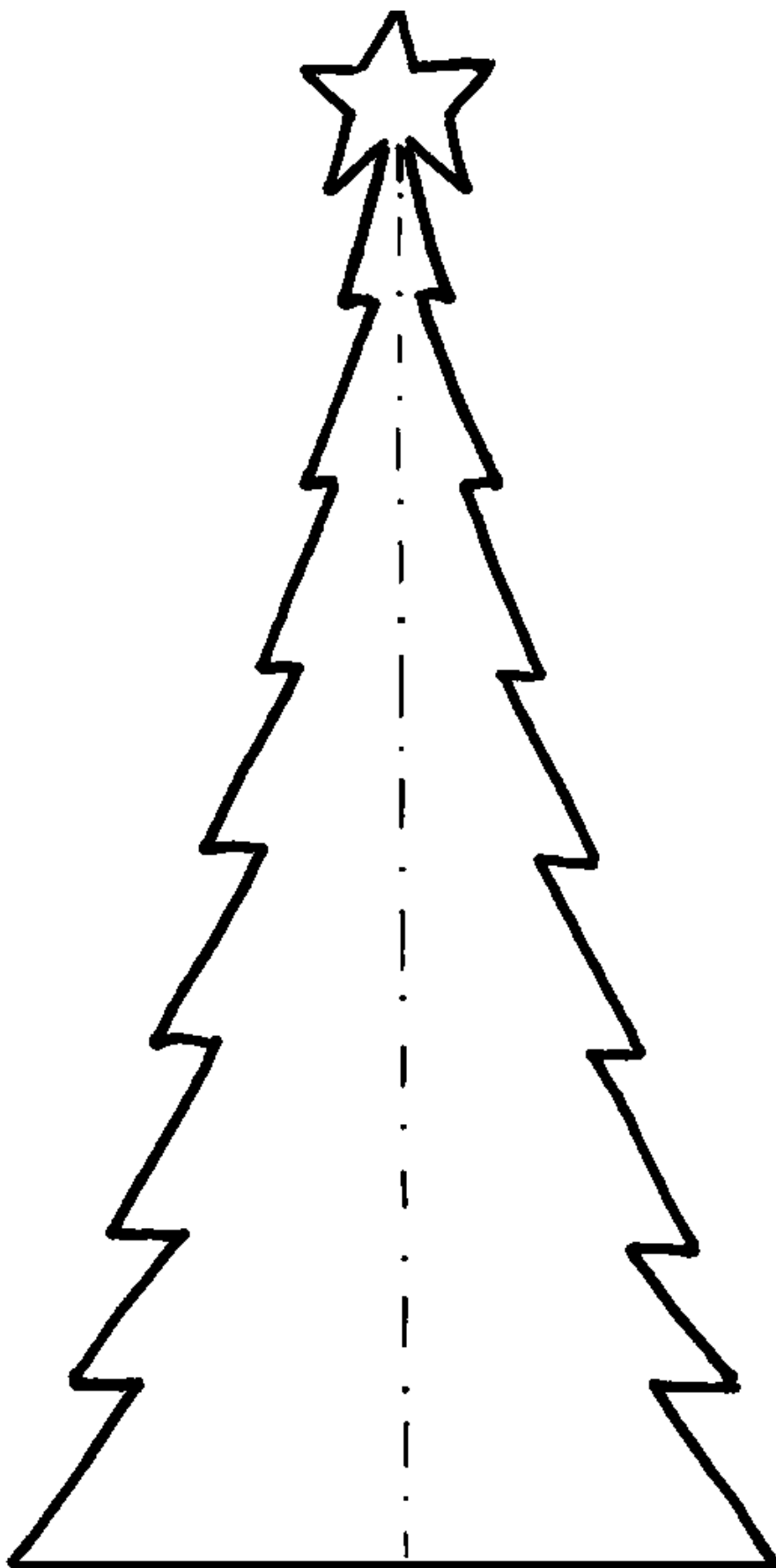
5. Serduszko na cukierki

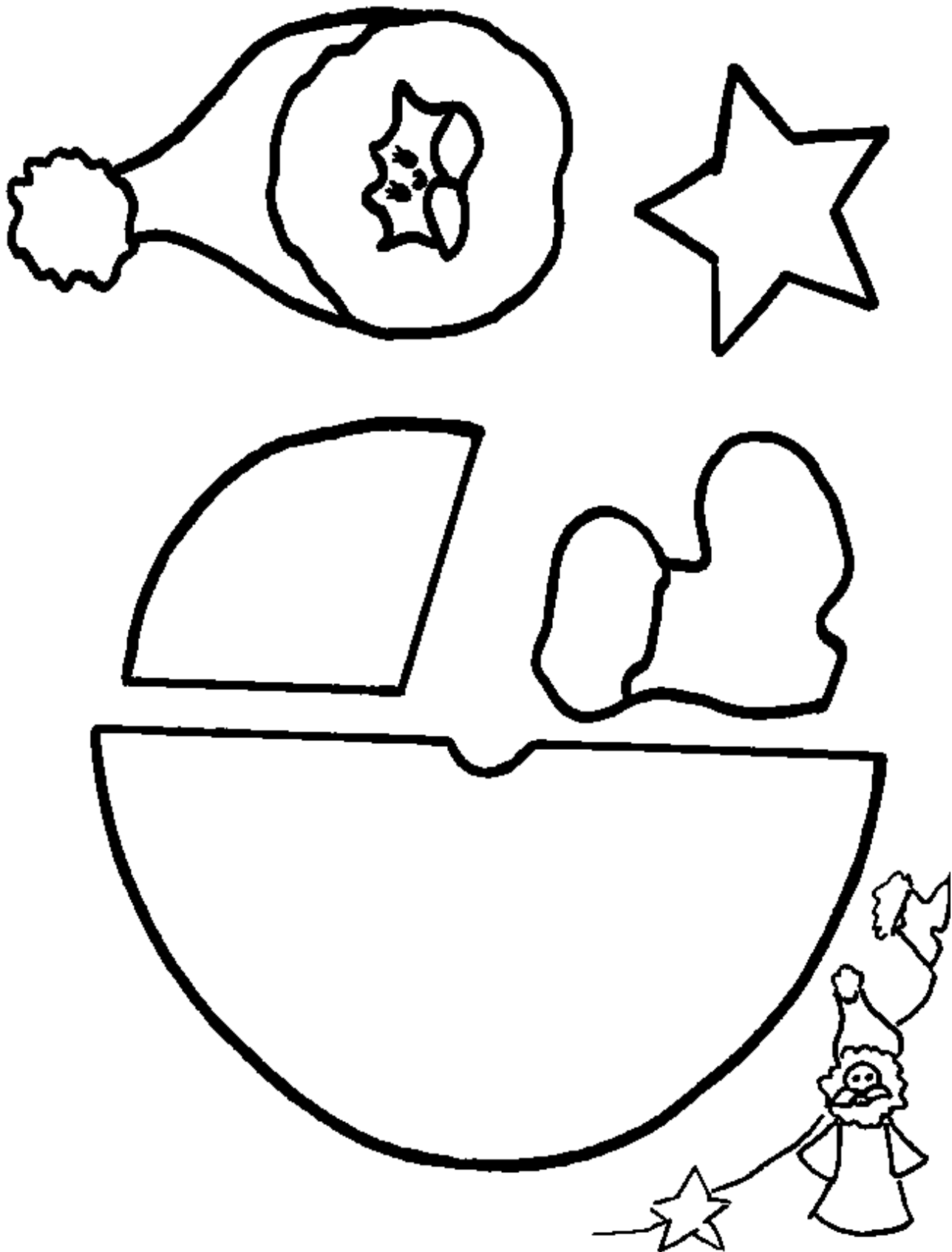
6. Pudełko

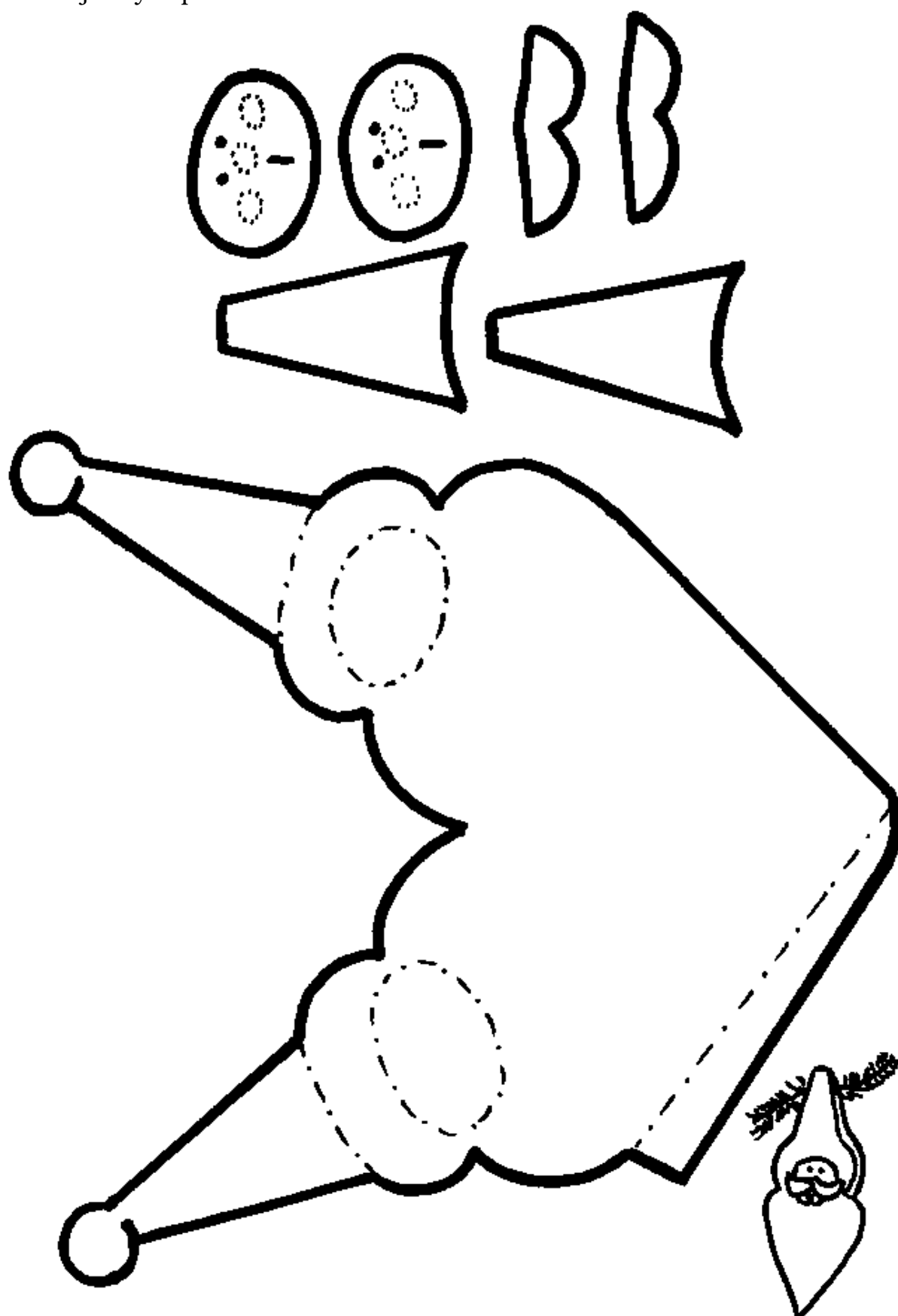
7. Choinka

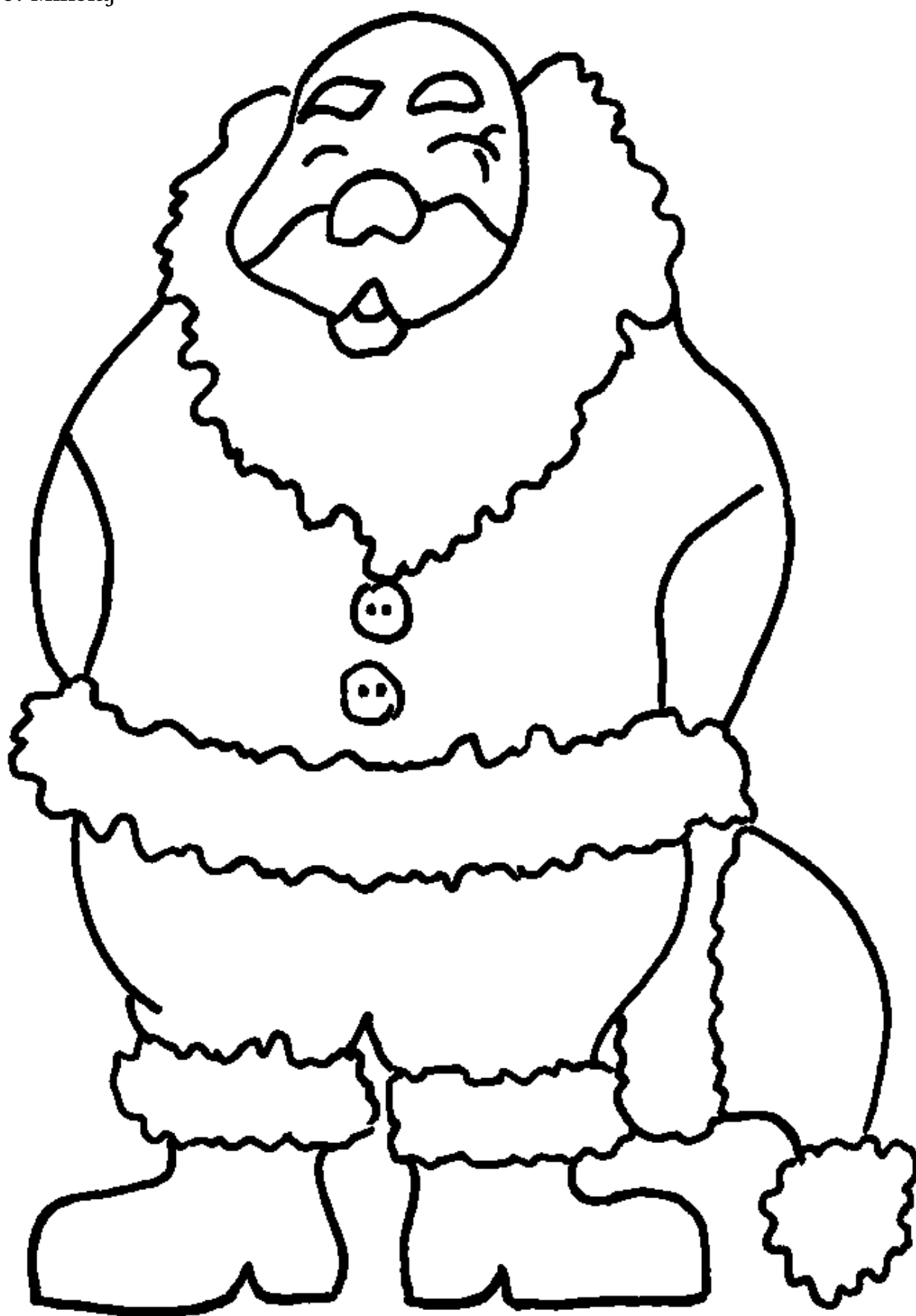
8. Świąteczny łańcuch

9. Mikołajkowy sopel

10. Mikołaj

11. Anioł

Polecamy...

...nauczycielom wychowania przedszkolnego

Mowa jest niezbędnym narzędziem komunikacji. Jej prawidłowe kształtowanie warunkuje rozwój funkcji poznawczych dziecka. Zadaniem nauczycieli przedszkola jest (we współpracy z logopedami) wspomaganie tego rozwoju i przygotowanie przedszkolaka do wejścia w okres wczesnoszkolny.

Książka Romany Sprawki i Joanny Graban pt. „Logopedyczne zabawy grupowe dla dzieci od 4 do 7 lat” zawiera scenariusze zabaw grupowych. Nauczyciel dowiaduje się, w jaki sposób poprzez zabawę usprawnić narządy mowy, kompetencje fonologiczne, wykształcić prawidłowy tor oddechowy, dojrzały sposób połykania oraz wyćwiczyć poprawną artykulację dziecka. Zabawy proponowane przez autorki można realizować jako cykl zajęć prowadzonych w trakcie roku szkolnego lub po prostu włączać do zajęć jako pojedyncze ćwiczenia.

Pozycja ta jest zalecana przez Polski Związek Logopedów, ale także dla nauczycieli przedszkoli, nauczania zintegrowanego czy nauczycieli szkolnictwa specjalnego.

Duży wybór zabaw oraz ich przejrzystość gwarantują znalezienie odpowiednich ćwiczeń na każdą okazję, a także miłą zabawę.

Ewa Marlena Włoch
doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

☞ Sprawka Romana, Graban Joanna, *Logopedyczne zabawy grupowe dla dzieci od 4 do 7 lat*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2006

...nauczycielom przedmiotów ekonomicznych

Naomi Klein w ostatnio wydanej książce „Doktryna szoku” przewiduje i oskarża. Co przewiduje? Kryzys finansowy na świecie. Kogo oskarża? Rządzących, finansistów i ekonomistów wyznających wolnorynkową ideologię, dla których jedynym lekarstwem na wszystko jest zdolność rynków do samoregulacji. Oskarżenia dotyczą nie tylko osób, ale też instytucji, np. Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

N. Klein to antyglobalistka, uważa, że szczególnie biedne kraje zmuszane są do akceptowania globalizacji i włączania się w globalne rynki. Globalizacja i liberalizm przesłaniają prawdziwy obraz świata, przyczyniają się do wspierania dyktatury, doprowadzają do katastrof gospodarczych w wielu krajach, pogrążają wiele milionów ludzi w ubóstwie. W książce znalazł się m.in. opis transformacji w naszym kraju i stwierdzenie, że plan Balcerowicza zniszczył polską gospodarkę. Czytelnik może mieć inny pogląd na przedstawiane w książce treści, warto jednak przeczytać to dzieło, aby stwierdzić, jak wiele racji ma autorka. Wizjonerka, czy bardzo dobry analityk?

Krystyna Skalska
doradca metodyczny przedmiotów zawodowych

☞ Klein N., *Doktryna szoku*, Muza, Warszawa 2008

...nauczycielom chemii i nie tylko...

Polecam lekturę numeru 1 z br. czasopisma „Chemia w Szkole”. Wydanie to zawiera szereg ciekawych artykułów z dziedziny nauki i techniki, metodyki i praktyki szkolnej oraz sprawozdanie z 39 Międzynarodowej Olimpiady Chemicznej.

Pierwszy artykuł, opracowany przez redaktora naczelnego czasopisma Marka Orlika, przedstawia najważniejsze osiągnięcia nauki w 2007 roku i skierowany jest do wszystkich nauczycieli, a szczególnie do fizyków, chemików i biologów.

Nieczęsto na łamach „Chemii w Szkole” pojawiają się artykuły z chemii kwantowej. W tym numerze znajduje się opracowanie dra Mariusza Mitoraja, w którym autor najpierw przypomina istotę wiązania chemicznego, a następnie rozszerza swój wykład na układy bardziej złożone niż cząsteczka wodoru i pokazuje, jak chemia kwantowa radzi sobie z opisem wiązania poprzez pojęcie różnicowej gęstości elektronowej.

Niemало miejsca w omawianym numerze zajmują opracowania do bezpośredniego wykorzystania na lekcjach chemii.

Przeprowadzanie doświadczeń na lekcjach chemii nieodłącznie wiąże się z realnym zagrożeniem oraz problemem utylizacji mieszanin poreakcyjnych. Są to przyczyny rezygnacji wielu nauczycieli z eksperymentów na lekcjach chemii i przyrody. Praktyka wykazuje jednak, że nie powinno się nauczać chemii bez stosowania doświadczeń chemicznych. Podwyższenie bezpieczeństwa na lekcjach chemii i przyrody oraz zmniejszenie ilości odpadów jest możliwe przy stosowaniu małych ilości substancji.

Kierownik Pracowni Dydaktyki Chemii UMK w Toruniu dr Aleksander Kazubski w artykule „Chemia w małej skali w praktyce szkolnej” omawia praktyczne rozwiązania w tej kwestii. Proponuje doświadczenia, szkło i sprzęt do wykonywania doświadczeń w skali „mikro”. Na uwagę zasługuje wykorzystywanie do tego celu przedmiotów codziennego użytku.

Nauczycielom geografii i chemii gorąco polecam artykuł pt. „Polska z pierwiastków”. Opisano w nim innowacyjną grę edukacyjną dla uczniów gimnazjów lub liceów. Gra ta pozwala zapoznać się z geografą Polski poprzez symbole pierwiastków

i układ okresowy. Uczniowie opanowują nazwy i symbole pierwiastków na podstawie nazw poszczególnych województw.

Do tematyki egzaminów maturalnych z chemii nawiązują dwa artykuły: „Propozycje zagadnień powtórzeniowych z kinetyki chemicznej” oraz „Typowe błędy na maturze 2007”.

Uważam, że artykuły w numerze 1 z 2008 roku „Chemii w Szkole” zainteresują wielu nauczycieli i pomogą im w pracy dydaktycznej. Gorąco polecam.

Daniela Maćkiewicz
doradca metodyczny chemii

☞ „Chemia w Szkole” 2008, nr 1

...wszystkim nauczycielom

Jarosław Jagieła we wprowadzeniu do swojego krótkiego przewodnika psychologicznego *Trudny uczeń w szkole* cytuje słowa Piotra Wierzbickiego: „Choćby nauczyciel wyskakiwał ze skóry, choćby starał się być mądry, sprawiedliwy, dowcipny i mocny, choćby się przymilał, nadskakiwał i fikał koziołki, to w rozgrywce z uczniem trudnym nie da rady. W rozgrywce z uczniem trudnym nauczyciel przegra zawsze lub prawie zawsze”.

Jeśli tak, to jaki jest sens zajmować się tą tematyką? Jediną szansą powodzenia jest rozpoznanie problemu i kompetentne i konsekwentne oddziaływanie psychologiczne. Jak okazuje się jednak w dalszej części lektury, zasadniczą przeszkodą jest to, że jesteśmy sami (nauczyciele) „tylko ludźmi”. Nauczyciel owładnięty swoimi problemami psychologicznymi nie jest zdolny do udzielenia skutecznej pomocy uczniom. Zasadą jest, że uczniowie wydają się nam tym trudniejsi, im silniej odczuwamy własne kłopoty i doświadczamy braku satysfakcji w życiu prywatnym czy zawodowym. A jeśli dodać za autorem, powołującym się na badania naukowe, że nauczyciele należą do grupy zawodowej o wyraźnie podwyższonym wskaźniku znerwicowania?!

Autor proponuje jako pierwszą zasadę skutecznej pomocy psychologicznej wychowankom: „Lekarzu, ulecz się najpierw sam!”.

W dalszej części lektury jest opis dobrych rad z obszernymi komentarzami odnośnie do postępowania z dzieckiem trudnym. Autor pogrupował je wg poniższego klucza:

- Niech uczeń weźmie odpowiedzialność za swoje zachowanie.
- Określ granice.
- Radź sobie z konfrontacją.
- Naucz się wyrażać swoją krytykę w sposób konstruktywny.
- Naucz się sztuki negocjacji.
- Posłuż się paradoksem.
- Zachowaj się niekiedy w inny sposób.
- Przeformułuj sam problem.
- Pomyśl od czasu do czasu pozytywnie.
- Bądź bardziej kreatywny.

- Bądź mniej autorytarny.
- Nie daj się wyprowadzić z równowagi.
- Nie bądź pamiętliwy.
- Zmień swoje oczekiwania.
- Buduj kontakt z uczniami na uczciwych zasadach.
- Pomyśl o zapleczu.
- Poszukaj wsparcia i rady.
- Nie trać dobrego mniemania o sobie.
- Problemy pozostaw w szkole.

Warto jeszcze przypomnieć, kim właściwie jest uczeń trudny. Wg definicji autora „to uczeń, który w prezentowanym przez siebie zachowaniu w sposób celowy i zamierzony, lub nie do końca sobie uświadomiony, stara się bojkotować czy w inny sposób unieważniać wysiłki wychowawcze i dydaktyczne szkoły oraz nauczyciela”.

Warto pamiętać, iż te niepożądane zachowania wywodzą się z niezaspokojenia oczekiwań i nadziei. A przecież stan dyskomfortu w takich okolicznościach dotyczy każdego z nas, problem tkwi nie tylko w eskalacji i formie odreagowywania, ale też w typie wspomnianych oczekiwań i nadziei.

Bo jeśli ktoś, szczególnie gdy dotyczy to nowego środowiska szkolnego, ma nadzieję, iż będzie to miejsce nieźrównanej i nowej przygody oraz ciągłej zabawy, wszyscy będą wspaniałomyślni i wyrozumiali, a zainteresowany będzie uwielbiany i najbardziej popularny wśród rówieśników, sukcesy szkolne nie będą wymagały inwestycji wysiłku i trudu, to czy z góry nie jest skazany na bolesną konfrontację z rzeczywistością?

Czy takie nadzieje formułuje osobowość dojrzała, radząca sobie z emocjami? Dzieci trudne to nie marginalne zjawisko społeczne. To swoisty znak czasów. Są w każdej społeczności i będzie ich coraz więcej.

W dalszej części lektury autor przedstawia klasyfikację postaw dzieci trudnych z interpretacją podstaw psychologiczno-społecznych każdego z modelu zachowań. Cenne rady z elementami studium przypadków znajdziemy w rozdziale „Nauczyciel i trudny uczeń”.

Codziennosc szkolna, wyzwania i potrzeba profesjonalizmu w działaniach szczególnie trudnych każe książkę zaliczyć do „lektur obowiązkowych” dla każdego nauczyciela. Gorąco polecam!

Krystyna Ciesielska
doradca metodyczny nauczania zintegrowanego

☞ Jagieła J., *Trudny uczeń w szkole. Krótki przewodnik psychologiczny*, RUBIKON, Kraków 2005